

75
ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
ΚΕΝΤΡΟΝ ΕΡΕΥΝΗΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ 14
ΑΘΗΝΑΙ (136)

ΚΕΝΤΡΟΝ ΛΑΟΓΡΑΦΙΑΣ
ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΟΣ ΑΤΛΑΣ
Αριθ. Έρωτ. Dis. III, 75 / 1970

4.
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΝ
ΔΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ

ΚΑΙ ΚΑΤ' ΕΘΙΜΟΝ ΠΥΡΑΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1968
ΕΚ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ

19 Ιανουαρίου / 20 Φεβρουαρίου 1970

Αριθ. πρωτ. 42.

Πρὸς

Τὸν κ. Ἐπιθεωρητὴν Δημοτικῆς
Ἐκπ/σεως Γ' Περιφ. Λαρίδος
Λάριδος

Λαμβάνω τὴν τιμὴν, εἰς

ὑποβολὴν τῆς 27^{ης} ἁριθμ. 129/19-1-70

ὑπερβάς δ/χρῆς, νὰ υποβάλω

ἀντισφύρεως Διογραφικῆς Ἐργ.

γιατὶ τοῦ διδ/του Οἰκονομικῆς

καὶ νὰ παρακαλέσω διὰ τὰ

κατ' εἰρεῶς.

Ὁ Δ/κὸς τοῦ σχολείου

Σταθ. 1

ΔΑΚΔΗΜΙΑ
Εν Λαρίδι, τῆς 20-2-1970

Γεν.

2. βιβλία μετὰ 15 φωτογραφ.

Ἐξεταζόμενος τόπος Ἀωρίον, κωμόπολις) Πυργετός.....

(παλαιότερον ὄνομα : .....), Ἐπαρχίας... Τυρναβού
Νομοῦ... Λαρίσης.....

Ὀνοματεπώνυμον τοῦ ἑξετάσαντος καὶ συμπληρώσαντος Ἀθανά-
σιος. Οἰκονόμον ἐπάγγελμα Αἰδᾶεκαλος.....

Ταχυδρομικὴ διεύθυνσις Πυργετός Λαρίσης.....

Πόσα ἔτη διαμένει εἰς τὸν ἐξεταζόμενον τόπον... Δέκα (10)...

Ἀπὸ ποῖα πρόσωπα κατεγράφησαν αἱ παρατιθέμεναι πληροφορίες :

α) ὄνομα καὶ ἐπώνυμον Γεωργίος... Μαχαλὶς τοῦ
Ἰωάννου.....

ἡλικία... 76... γράμματικαὶ γνώσεις... Ἀπόφοιτος.....

Δημ. Σχολεῖον... τόπος καταγωγῆς Πυργετός...

β) Νουλαῖος Θεμιστοκλῆς τοῦ Δημ. ἔτιω 70

Γραμ. γνώσεις : α) ῥόμ. Δημοτικῶν.

Α'. α'. τὰ ΓΕΩΡΓΙΚΑ ΚΤΗΜΑΤΑ ΠΡΟ ΤΟΥ 1920

1) Ποῖαι ἀγροτικαὶ περιόχαι προσήρξαντο διὰ σπορὰν καὶ ποῖαι διὰ

βοσκήν ποιμνίων ; - Ὁ κάμπος διὰ ἐπαρὰν
καὶ διὰ βοσκήν ὁ "Μεριὰς".....

Ὑπῆρχον αὗται χωρίδια ἢ ἐνηλλάσσοντο κατὰ χρονικὰ διαστή-
ματα ; Ἦσαν... χωρίζεται.....

2) Εἰς ποίους ἀνήκον ὡς ἰδιοκτησίαι ; α) εἰς φυσικὰ πρόσωπα,
δηλ. εἰς τοὺς χωρικοὺς β) εἰς γαιοκτήμονας ("Ἕλληνας ἢ ξένους, ὡς

π.χ. Τούρκους) γ) εἰς Κοινότητας δ) εἰς μονὰς κλπ. ἕως το 1905 ἀνῆκον
τὸν Μπετὴν Ρουστὶ πατέρα τὰ ἀγορεύσαντά βεῖραν οἱ Χαλκιδεῖς, ἀπὸ
Μετᾶς, ἀπολομένησαν τὸ 1911 καὶ τὸ 1929 διενεμήθησαν.

3) Ὁ πατὴρ διατηρεῖ τὴν περιουσίαν του συγκεντρωμένην καὶ μετὰ τὸν
γάμον τῶν τέκνων του διανεμομένης ὑπ' αὐτῶν μετὰ τὸν θάνατον
του ; ... Πρὶν τὸ 1920 ἂν πατὴρ... εἶδε... καὶ μετὰ τὸν θάνατον... Μετὰ τὸ 1920 ἐμοῖραζε ταύτην
ἀμέσως μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του ὁμοῦως

- β'. 1) Οί κάτοικοι ασχολούνται μόνον εις τὴν γεωργίαν ἢ μόνον εις τὴν κτηνοτροφίαν ; ἢ συγχρόνως εις ἀμφοτέρας, δηλ. τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν ; .....

Ἀνέκαθεν ὑπῆρχαν οἱ κάτοικοι γεωργοκτηνοπόφοι.

- 2) Οἱ τεχνῖται (δηλ. οἱ βιοτέχναι) ασχολοῦνται ἐν παρέργῳ καὶ εις τὴν γεωργίαν ; Πάλαιότερον ἡχοῦντο μόνον μετὰ τὴν τέχνην των. Σήμερον ἢ μετὰ τὴν γεωργίαν.

- γ'. 1) Εἰς τὰ μεγάλα κτήματα : τῶν γαιοκτημόνων (τσιφλικούχων), τῶν μοναστηρίων ποιοὶ εἰργάζοντο εις αὐτά ; καὶ ὑπὸ ποίους ὄρους ὡς ἄτομα ἢ μετὰ ὀλοκληρον τὴν οἰκογένειάν των ; α). Εἰς τὰ κατὰ

κατὰ τῶν τσιφλικούχων ἡρχάδετο ὅλη ἡ οἰκογένεια ἢ ἔπαιρναν τὰ $\frac{2}{3}$ αὐτῶν παραγωγῶν β) τῶν μοναστηρίων ἐνοικιάζοντο ὑπὸ τῶν κατοίκων.

- 2) Πῶς ἐκαλοῦντο οὗτοι ; (κολλῆγοι, σέμπροι, μισακάτορες, σημισακατόροι κλπ.)..... Ποία ἦτο ἡ κοινωνικὴ των θέσις ;...

Ἦσαν φτωχοὶ γεωργοί.....

- 3) Ποία ἦτο ἡ ἀμοιβή των ; (εἰς εἶδος ἢ εις χρήμα) ; ὅλα $\frac{2}{3}$ αὐτῶν παραγωγῶν εἰς εἶδος

- 4) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ ἐργάται ; ἐποχικῶς, δηλ. διὰ τὸ θέρισμα, τὸ ἀλώνισμα, τὸν τρυγητὸν ἢ δι' ὅλον τὸν χρόνον ; Ἀπὸ ποῦ προήρχοντο οὗτοι ; ἦσαν ἄνδρες μόνον ἢ καὶ γυναῖκες ; ποίαν ἀμοιβὴν ἐλάμβανον ; ἡμερομισθίον εἰς χρήμα ἢ εἰς εἶδος ; Ἐποχικῶς

ὡς ἐχρησιμοποιοῦντο ἢ ἐντόπιοι ἐργάται ἄνδρες ἢ γυναῖκες διὰ θέρισμα. Πρὸ τοῦ 1910 ἐλάμβανον ἡμερομισθίον 120-200 ἀρχότερον εἰς εἶδος καὶ εἰς χρήμα

- 5) Ἐχρησιμοποιοῦντο καὶ δούλοι (ὑπηρέται) ἢ δούλαι ; Ἐάν ναί, ἀπὸ ποίους τόπους προήρχοντο ; Ἐχρησιμοποιοῦντο ἢ ὑπηρέται (χορὸμεικταροὶ) ἢ ἦσαν φτωχοὶ ἐντόπιοι ἢ προήρχοντο ἐκ τῶν περικύρων κρανέα, Ραψάνη, ...

- 6) α) Οἱ νέοι καὶ αἱ νέαι τοῦ τόπου ποῦ ἐπηγαίναν δι' ἀνεύρεσιν ἐργασίας ; ... ἔδω ... ἢ ... ἐξεντευθῆσαν ... ὀλίγα ἀπὸ τοῦ 1912-13 εἰς Ἀμερικὴν.

- β) Ἐπηγαίναν ἐποχικῶς ὡς ἐργάται ..... ἢ ὡς τεχνῖται κτίσται, γύφτοι (σιδηρουργοί), βαφεῖς (μπογιατζήδες), πραγματευτάδες (ἐμποροὶ) κλπ. ; .....

..... ὀλίγα

δ'. 1) Πώς ελιπαίνοντο παλαιότερον τὰ χωράφια: με ζωϊκὴν κόπρον (βοῶν, αἰγοπροβάτων κλπ.), φυτικὴν (με καυσίν: α) τῆς καλαμίας μετὰ τὸν θερισμόν, β) τῶν θάμνων κλπ.) ἢ με κάλυψιν (παράχωμα) χλόης (τριφυλλιοῦ, λαθουριοῦ κλπ.) δι' ὀργώματος; ...

Ἐλιπαίνοντο ἀπὸ ἐὼς προεχθρῆεις τῶν πλημυρῶν τοῦ Πηνειοῦ ἢ με ἐὼς καῦσιν τῆς καλαμίας μετὰ τὸν θερισμόν. γ. καὶ "ρεβένια" καὶ ... περιβόλια με ζωϊκὴν κόπρον: .....

2) Πότε ἔγινε τὸ πρῶτον χρῆσις χημικῶν λιπασμάτων εἰς τὸν τόπον σας; .. ἔο. 1938 (Ἀντιπρόσωπος Λιπαεμάτων Ζηλεύης Ἀστέριος τοῦ Κωνίνου).

ε'. Ἀπὸ πότε χρησιμοποιοῦνται: τὸ σιδηροῦν ἄροτρον καὶ αἱ γεωργικαὶ μηχαναὶ εἰς τὸν τόπον σας; .. ἔο. εἰδηροῦν ἄροτρον ἐκρημμοποιήθη τὸ 1900 καὶ γεωργ. μηχαναὶ τὸ 1935 (πατόσα).

1) Σιδηροῦν ἄροτρον (τύποι αὐτοῦ, δηλ. μονόφτερο, δίφτερο κλπ.).

Εἰς ποῖα κτήματα ἐχρησιμοποιεῖτο (ἢ χρησιμοποιεῖται) κάθε τύπος;

Ποῖος κατεσκεύαζε τὸ ἄροτρον τοῦτο ἢ ἀπὸ ποῦ ἐγίνετο ἡ προμήθεια αὐτοῦ; Εἰδηροῦν ἄροτρον μονόφτερον (χειρματός) ἐκρημμοποιεῖτο ἐν ὅλοις τα κτήματα. Ἔως τὸ 1920 εἰσέχθετο ἀπὸ τῆς Λάρισσας, ἀρχότερον ἐὰ κατεσκεύαζεν ἐν Πυργεῶν Ἀντώνιος Ριζούλης τοῦ Γεωργίου.

Παραθέσατε σχεδιαγράφημα (ἢ φωτογραφίαν) ἐκάστου τύπου σιδηροῦ ἄροτρον με τὰς ἀντιστοιχούς ὀνομασίας τῶν μερῶν αὐτοῦ, ὡς τοῦ κατωτέρω παρατιθεμένου. .... 12. χειρὸν λάδες

1. ἑστῶς (ραβδός) σταθὰρι ... 8. ὑψόμετρο 13. μπακλαβωτὰ
2. ὄνι ... 6. θηλιάβρας 9. σταυρός 14. μαχαίρα (εχ. 2)
3. βάσις 10. κλάπα
4. φτερά 7. βέρκα 11. χειρὸν λατὶ 15. ἄροτρο
5. ... 12. χειρὸν λατὶ 16. κλάπα

2) Τρόπος (ἀπὸ πότε εἶναι ἐν χρῆσει;) Ἀπὸ τοῦ 1935 ...

3) Μηχανὴ θερισμοῦ ... " " 1953 ...

4) Μηχανή δεσίματος τῶν σταχύων (δεματιῶν). τὸ ἔτος... 1953.

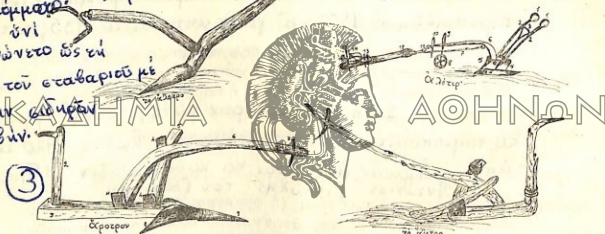
5) Μηχανή ἀλωνισμού... τὸ ἔτος... 1934.....

στ'. 1) Τὸ ξύλινον ἄροτρον. Ποῖος κατασκεύαζε (ἢ κατασκευάζει) τὸ παλαιὸν ξύλινον ἄροτρον τὰ κατεσκευάσαν. αἱ ἰδίαι οἱ γεωργοὶ ἦσαν... δὲ... καὶ τεχνίται: ὁ Καραποῦλιος Ἐλευθέριος τοῦ Μιχαήλ, ὁ Κωνῖνος Σιωμός. κλπ

2) Ποία ἦτο ἡ μορφή τοῦ παλαιοῦ ξυλίνου ἀρότρου εἰς τὸν τόπον σας καὶ ποία εἶναι σήμερον. Ποῖαι διαφοραὶ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν) εἰς τὸ χρησιμοποιούμενον ἄροτρον εἰς τὸν τόπον σας ἀπὸ τὰ εἰκονιζόμενα ἐνταῦθα; Τὸ ξύλινον ἄροτρον ἦτο ὡς τὸ εἰκονιζόμενον ③ μὲ μόνην διαφορὰν δεῖ τὸ κουντούρι ἦτο

μονοκόμμο
καὶ τὸ ὄνι
ἐβηνῶνετο ὡς ἐν

βάσει τοῦ σταβριοῦ μὲ
μακρὰν αἰχμὴν
λαβὴν.

3) Ἰχνογραφήσατε τὸ ξύλινον ἄροτρον (1) καὶ τὸν ζυγὸν ὡς ἀπαντᾶται εἰς τὸν τόπον σας καὶ παραθέσατε τὰ ἀντιστοιχοῦντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἐν χρήσει ὀνόματα τῶν διαφορῶν μερῶν καὶ τῶν ἐξαρτημάτων αὐτοῦ.

τὰ ἐξαρτήματα τῶν ἀρότρων ἦσαν (ε.χ. 1) τὰ ἐξαρτήματα τοῦ

1. ὄνι..... 6. χεירוῦλαδα..... 1. ζυγοῦ (ε.χ. 2) ..

2. παράβολα..... 7. μπουκλήθρα..... 12. 1. ζυγός.....

3. κουντούρι..... 8. τρυπες..... 13. 2. Σεῦλες.....

4. σταβάρη..... 9. ὀπή..... 14. 3. λουρί.....

5. ἐπάθη..... 10. ὀπή..... 15. 4. λαμπερές ἢ γευλό-
11. ὀπήτα ἐπάθης..... 6. κνα.

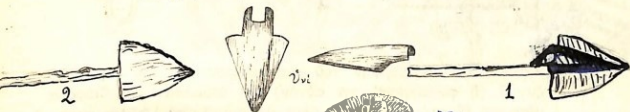
(1) Ἐάν εἶναι δυνατόν ἀποστείλατε καὶ φωτογραφίαν.

(Εάν υπάρχουν διαφοραί, δύνασθε νὰ μεταβάλετε τὴν ἀνωτέρω ἀρί-
θμησιν).

- 4) Τὸ ὕνι. Τὸ ὑνὶ τοῦ ξυλίνου ἄρότρου ἦτο (ἢ εἶναι) μιᾶς μορφῆς διὰ τὴν ἀροτρίασιν ὅλων τῶν εἰδῶν τῶν χωραφιδῶν ; δηλ. τῶν χωματερῶν (λιβάδια, κῆποι) καὶ τῶν πετρωδῶν. - Ἰχθυογραφή-
σατε ἢ φωτογραφήσατε τὸ ἐν χρήσει ὑνὶ (ἢ τὰ ἐν χρήσει, ἐὰν εἶναι διαφόρων τύπων) καὶ σημειώσατε τὴν χρήσιν ἐκάστου.

Τὸ ὑνὶ τοῦ ξυλίνου ἄρότρου ἦταν 1) Μὲ τρεῖς κόγεις
ἱερὰ διὰ τὸ ξεχέρωμα ^{ἐκ} 2) τριχωτικό μὲ λαβὴ ὀνὴ
διὰ ὄρχωμα ἰσχ. 2).

- 5) Ποῖον τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἄρότρου; Τὸ σχῆμα τῆς
σπάθης ἦτο ἐπίμηκες ὡς πρὸς τὰ ἄνω μόλις κυρτόν.

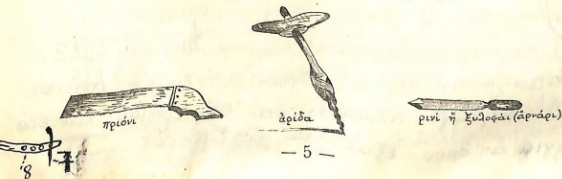
6) Ἦτο (ἢ εἶναι) κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ αἰδήρου.

Ἦτο κατασκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ ἔφερεν.
εἰς τὸ κάτω μέρος ὀπίω δ' ὅπου διήρχετο ἡ βίδηρᾶ
1) ὀνὴ λαβὴ τοῦ ὑνίου.

- 7) Ἔργαλεῖα διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ ἄρότρου
(π.χ. σκεπάρνι, πριόνι, ἀρίδι, ἀρνάρι, ξυλοφαῖ κλπ.).

1) Ἀρίδα μικρὴ καὶ μεγάλη. 2) Σκεπάρνι. 3) πριό-
νι... 4) Σιμπλάρ (κοπίδι). 5) Σακεκούρι.

8) α) Διὰ τὸν ἄροτρον (ζευγάρισμα, ὄργωμα) ποῖα ζῶα ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) : βόες ἢ ἄλλο ζῶον, δηλ. ἵππος, ἥμιονος, ὄνος. Πρὸ τῶν 1920. βόες, κατόπιν. καὶ ἵπποις ἤμιονοι.

β) Ἐχρησιμοποιοῦντο (ἢ χρησιμοποιοῦνται) διὰ τὸ ὄργωμα δύο ζῶα ἢ ἓν ; Ἐχρησιμοποιοῦντο 2. ἴσα. θυνήτως, σπανίᾳ ἐν (ἀσχετον) μετὰ το 1920

9) Διὰ τὸ ζευγάρισμα μὲ δύο ζῶα ἦτο (ἢ εἶναι) ἀναγκαῖος ὁ ζυγός ;

Ο. ζυγός. πρὸ τῶν 1920. ἦτο. ἀναγκαῖος. Σήμερον. χρεσιμοποιεῖται λαίμαρι.

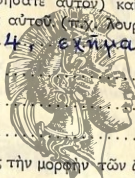

ζυγός ἀπὸ εὐδερμίου ὑλῆτος καὶ ἀπὸ δοξυκαροῦ.

Σχεδιάσατε τὴν μορφήν τοῦ παλαιότερου καὶ τοῦ σημερινοῦ ζυγοῦ (ἢ φωτογραφήσατε αὐτὸν) καὶ ὀνομάσατε τὰ διάφορα μέρη καὶ ἐξαρτήματα αὐτοῦ. (π.χ. λουριά, λοῦρα, ζεύλες, πιζεύλια κλπ.). Σελὶς 4, εἰκὼνα 2

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

10) Σχεδιάσατε ἰδιαιτέρως τὴν μορφήν τῶν ζευλῶν τοῦ ζυγοῦ εἰς τὸν τόπον σας.

Σχ. 1

Σχῆμα ἓν (1)

11) Πῶς λέγεται εἰς τὸν τόπον σας ὁ κρίκος ἐκ σιδήρου, ξύλου ἢ σχοινίου, ὁ ὁποῖος τοποθετεῖται εἰς τὸν ζυγὸν (πολλαχοῦ : λοῦρα, κουλλούρι), προσδένεται δὲ εἰς αὐτὸν τὸ ἄροτρον διὰ τὸ ὄργωμα ; (Σχεδιάσατε αὐτόν).

Σχ. 2

Λέγεται... λουρί... (Σχ. 2)

12) Ἀπὸ πότε γίνεται τὸ ὄργωμα δι' ἑνὸς ζώου ; Ἀπὸ το 1918.

Πῶς γίνεται ἡ ζευξίς του (τὸ ζέμιμον) εἰς τὸ ἄροτρον ; Δένονται ἀπὸ ἐνὸς λαίμαρξια. ἀλυσίδες. ἐπὶ. λαίμαρξια. καὶ ἐπὶ φαλάγγη ἀπ' ὅπου ἐξαρτᾶται τὸ ἄροτρον.

Περιγράψατε και σχεδιάσατε (ή φωτογραφήσατε) την σκευήν,
την οποίαν φέρει τὸ ἄλογον ἢ ἄλλο ζῶον διὰ νὰ προσδεθῇ
εἰς αὐτήν τὸ ἄροτρον... ὅ... ἀ... λ... α... χ... ο... ρ... α...

φέρει τὴν λαίμαργίαν ἢ ὅποια ἐκὰς πλάγια φέρει 2 κρίκους
ἀπὸ τοὺς κρίκους ἀρχίζουν 2 ἀλυσιδεῖς ποὺ περνᾶν ἀπὸ
τοὺς κρίκους ἐκὰς. θαυμαρὰ καὶ προεβέβαια καὶ μετὰ κρίκους δὲν
παλάντζα. <εχ. α. >

ζ'. Ἀροτρίασις (ὄργωμα) καὶ σπορά.

α) Ποιος ὄργωνε παλαιότερον (ἢ σήμερον) : 1) ἄνδρας (ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ ἄγρου ἢ ἄλλος). 2) γυναῖκα. 3) ὑπηρετὸς. Σημειώσατε ποῖα ἡ συνθήκη εἰς τὸν τόπον σας κυρίως ὄργωνε ὁ ἰδιοκτήτης ἢ ὁ ὑπηρετὸς (χοιμέμεκιδεῖς). Σήμερον ὄργωναν τὰ τρακτέρ, ἔγαντι ἁμαθίς 25 δραχ. κατὰ στρέμμα.

β) 1) Περιγράψατε λεπτομερῶς, πῶς γίνεται τὸ ζεύξιμον τῶν βοδιῶν (ἡ τοῦ βοδιοῦ, τοῦ ἀλόγου) εἰς τὸ ξύλινον ἄροτρον. (Παραθέσατε,

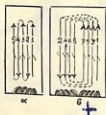
μαρξία του γυρο γά ελθόν βασιαν στο θωρηκό των βοδιών. Έπειτα
κάτω από το λαμό. Συνακε τοίς λαμπεροίς γυροεναγ και δένακε
το σκαφάρι του. Ξυλάληρον. στο λουρί. Παν. Γενηρίζοκαγ. στο κέντρο των
γυρο (κόντες) η προσηύδαε εις μπουνιήθρες για να γενηρίθθ.
2) Πώς γίνεται το ζευξιμόν εις το σιδηρούν άροτρον. Με το γυρο δίνεται
το ζυζιμό κακα τον ίδιον τρόπον. Ο γυρος είναι πιο μικρός
για να διευκολύνεται τα βόδια. Γίνεται και με δύο
..... Έπίκωσ. άρχώναν. με τρακτέρ.....

3) Πῶς κατευθύνει ὁ γεωργὸς τὰ ζευγμένα ζῶα (ἢ τὸ ζῶον) κατὰ τὸ ὄργωμα· μέ σχοινί, τοῦ ὁποίου τὰ ἄκρα ἔχουν δεθῇ εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων ἢ ἄλλως ; (Περιγραφή καὶ σχεδιάσμα ἢ φωτογραφία).
τὰ βῆδια κατευθύνονται μὲ σχοινί πρὸς τὰ ἄκρα
τῶν ἐδόνων εἰς τὰ κέρατα τῶν ζῶων. {βλ. 1}...

- 4) Σχεδιάσατε πώς ἐγίνετο παλαιότερον (ἐπίσης πώς γίνεται σήμερον) τὸ ὄργωμα. Ὁργώνεται τὸ χωράφι μὲ ἀνοιγομένας αὐλακας (αὐλακιές) κατ'εὐθείαν γραμμὴν, ὡς τὸ κατωτέρω σχεδιάγραμμα (α) ;

τὸ ὄργωμα... παλαιότερον... ἐγίνετο... μὲ ἀνοιχμέ-
τες αὐλακίαις (πῆγαντες ἑλάττω... ὅχι μὲ ξυλάλετρο
ἢ ὀργώνεται περιφερειακῶς ὡς εἰς τὸ σχεδιάγραμμα (β) ;
Σήμερον... γίνεται... περιφερειακῶς... ἀνοικτὰ (ὅχι β)

Σημειώσατε μὲ τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ποῖον ἐκ τῶν ὀργωμάτων τούτων (α, β) εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὸν τόπον σας. Ἐάν ὑπάρχῃ ἄλλος τις τρόπος ὀργώματος σχεδιάσατε καὶ περιγράψατε αὐτόν.

- 5) Ἡ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ ἐγίνετο (ἢ γίνεται ἀκόμη) εἰς λωρίδας (δηλ. σπορές ἢ σποριές, ντάμιες, σιασιές, μεσοδράδες κ.λ.π.) ; Μετὸ ξυλάλετρο ἢ σπορά καὶ τὸ ὄργωμα ἐγίνοντο κατ'εὐθείαν... ἐν... ὁλόκληρον... τὸν... ἀγρὸν. Σήμερον... γίνεται... μὲ... σποριές...

Πῶς ἐχωρίζετο ἡ λωρίς (ἢ σποριά) ; μὲ αὐλακίαν ; .....

Ἡ... σποριά... ἐχωρίζετο... μὲ αὐλακιά... ..

- 6) Ποῦ ὑπάρχει ἡ συνήθεια νὰ γίνεται ἡ σπορά τοῦ σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν μόνον μὲ σκαπάνην, δηλ. νὰ μὴ χρησιμοποιεῖται ἄροτρον ; Δὲν... γίνεται... ἢ... σπορά... τοῦ... εἴκον...
μὲ ἄλλων... δημητριακῶν... μὲ... σκαπάνην... ..

- 7) Ποιοὶ τρόποι ἢ εἶδη ὀργώματος (ἀροτριάσεως) ἦσαν ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ σήμερον). Δηλ. ἡ διάνοιξις τῶν αὐλάκων μὲ τὸ ὑνί : καθέτως, πλαγίως, βαθιά κλπ. Παλαιότερον ἢ διά-
νοιξις αὐλάκων... ἐγίνετο... μὲ... τὸ ὑνί... βαθιά, πε-
ρίπου... 20... πόντους. Σήμερον... γίνεται... μὲ... τὸ ὑνί...
- 8 - ὁρῶν

Εἰς ποῖα ὀργώματα (σποράς) γίνεται χρῆσις τῶν τρόπων τούτων ἢ ἄλλων. Εἰς ὅλα τὰ ὀργώματα γίνεται ἡ ἴδια χρῆσις.

γ) Ἀροτριάσεις (ὀργώματα) τοῦ ἀγροῦ πρὸ τῆς σποράς :

1) Διὰ τὴν σπορὰν δημητριακῶν. Πόσα ὀργώματα ἐγίνοντο (ἢ γίνονται) καὶ πότε, δηλ. κατὰ ποῖαν χρονικὴν περίοδον. Πῶς λέγονται (ὀνοματολογία) τὰ ὀργώματα αὐτά π.χ. καλλουργία, διβόλισμα, γύρισμα κλπ. Διὰ τὴν σπορὰν τῶν δημητριακῶν ἐγίνοντο δύο ὀργώματα. Ἐπίσης καὶ ἡμέρον. Τὸ πρῶτον ἐν Αὐγούστῳ καὶ τὸ δεύτερον ἐν Ὀκτωβρίῳ (μετὰ ἀπὸ βροχίν) καὶ λέχεται διβόλι.

2) Διὰ τὸ φύτευμα κηπευτικῶν. (Ἀπαντήσατε ὁμοίως, ὡς ἀνωτέρω)

Γίνεσθαι ἓνα τὸν Ὀκτωβρίῳ γὰρ τὰ «χωνένη καὶ χόρτα καὶ ἄρσεν» ἢ τὸν Δεύτερον τὸ Μάρτιον (ἰδιόται), ἔπειτα «δευτέρῃ» καὶ τῷ αὐτῷ καὶ τὸ φάσκε ἀνθίστα. Τὸ φύτευμα γίνεσθαι ἐπὶ τοῦτον.

3) Ἐπὶ πόσα ἔτη δέον νὰ ἀφεθῇ ἀσπαρτὸν τὸ χωράφι, δηλ. εἰς ἀγρὰνάπασιν, διὰ νὰ σπαρθῇ κατόπιν σιτάρι ἢ ἄλλο δημητριακόν....

Ἀφίηται εἰς ἀγρὰνάπασιν ἐν ἔτος.

4) Πόσα ὀργώματα γίνονται διὰ κάθε εἶδος καλλιέργειας (σίτου, κριθῆς, ἀραβοσίτου, ψυχανθῶν, κηπευτικῶν εἰδῶν κλπ.) καὶ κατὰ ποῖαν ἐποχὴν; Ἐν ἡ δύο διὰ τὰ ἀκηπευτικά (Ἀφίηται Ὀκτωβρίου καὶ Μαρτίου) καὶ τὰ ἀραβοσίτου (Μάρτιον) καὶ τὰ ψυχανθῶν (Ἀπρίλ-Μαΐον) καὶ τὰ κηπευτικῶν (Ἰούλιον-Ἀπρίλ).

5) Ποῖα ἐργαλεῖα ἢ σκεύη χρησιμοποιοῦνται: α) κατὰ τὴν σπορὰν. π.χ. τὸ δισάκι εἰς αὐτὸ περιέχεται ὁ σπόρος καὶ ἐξ αὐτοῦ λαμβανόμενος διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους; Παλαιότερον.

ἐν κατὰ τὸν ἱεροβάη. Σήμερα ὁ κουβάς. Ἀπὸ τοῦ κουβά λαμβάνεται ὁ σπόρος καὶ διασκορπίζεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

β) Μὲ ποῖα γεωργικὰ ἐργαλεῖα (ἢ τυχόν ἄλλα μέσα): 1) καθαρίζονται: τὸ ποδάρι, τὰ φτερά (παρούτια) κ.ἄ. καὶ τὸ ὑνὶ κατὰ τὴν ἀροτρίαν (ὀργωμα, ἀλέτρισμα, κάμωμα κλπ.) ἀπὸ τὸ χῶ-

μα ἢ τὰ χόρτα, ριζίδια, τὰ ὅποια κολλῶνται εἰς αὐτά. Μὲ ἑλλειψοειδῆ σιδηρᾶν ράβδον, ἢ ὅποια ἔχει τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ βουκέντρου ἢ μὲ ἄλλον τρόπον; .....

Ο. καθαρισμός... γίνεται... μὲ... τὸ... ξυλοβίδερο, {Λαβὴ τῶν... βουκέντρων} {βχ. α.}

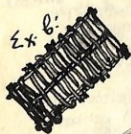
2) Γίνεται μετὰ τὸ ὄργανον ἰσοπέδωσις τοῦ χωραφιοῦ (σβάρνισμα, διβόλισμα); Μετὰ... ἀπὸ... καθέ... ὄρχωμα...

γίνεται... τὸ... εὐάρισμα... μὲ... τὴν... εὐάρνα {βχ. β.}

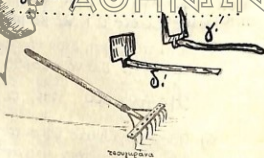
3) Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ πού δὲν ἔχουν ὀργωθῇ (μὲ σκαλίδα, τσαπὶ κ. ἄ.); Νὰ γίνῃ εἰς τὴν θέσιν τῶν ὡς ἄνω (1-3) ἐρωτημάτων περιγραφὴ ἐκάστου ἐν χρήσει ἐργαλείου καὶ νὰ παρατεθοῦν σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίαι. (Παρατίθενται ἐνταῦθα ἐνδεικτικῶς σχεδιάσματα τινῶν ἐκ τούτων).

Ἡ σκαφή μερῶν τοῦ ἀγροῦ, πού δὲν ἔχουν ὀργωθῇ, ἐγίνετο μὲ τὸ γκρέλι {βχ. γ. δ.} ἢ τσάπα.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΔΟΗΝΩΝ

βουκέντρα

τσουμάρνα

δ βολοκίτος ἢ ράβδος

σβάρνα σιδηρένια

γ) Ἐργαλεῖα διὰ σκάψιμον καὶ σκάλισμα τοῦ ἀγροῦ ἢ τοῦ κήπου· π.χ. ὁ κασμάς, ἡ τσάπα κ.ἄ. (Σημειώσατε τὸ ὄνομα, τὴν χρῆσιν

ἐκάστου καὶ παραθέσατε ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν) **Ἐὶ δὲ Δικέλι,**
Ἐὶ (Φκέλι) . ἢ . τεάπα . κ. ὁ μπαλτᾶς . . . . .
 . . . . .
 . . . . .

- 6) Ποῖα πρόσωπα βοηθοῦν τὸν ζευγολάτην (ἢ ζευγάν) εἰς τὸ ὄργωμα καὶ πῶς καλοῦνται οἱ βοηθοὶ οὗτοι ὥς καὶ αἱ ἐργασίαι τοῦ ἐκτελοῦν
Συνήθως . βοηθός . καὶ . ζευγολάτην . . εἶναι . ὁ . μικρός
νιός . ἢ . ἄλλος . μέλος . τῆς . οἰκογενείας . . . . .

- 7) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τὴν σπορὰν ὀσπρίων. Πῶς ἐγένετο ἡ σπορὰ καὶ ἡ καλλιέργεια ἐκάστου εἶδους. **Διὰ τὰ . ὀσπρία ἀνικαθέν . χρησιμοποιῶνται τὰ**
πιο . ὑγρὰ . χωράφια . . Διὰ τὰ . φασόλια . ἐκίνατο . ὀργώματα
καὶ παρὰ τὰς . Μετὰ 20 ἡμέρας . ἐκαλλιεργᾶ ἡ ἀραιώματα . Σήμερον λιπα-
ρονται . Διὰ τὰ ρεβύδια ἅγια χωράφια καὶ ὀργώματα .

- 8) Ποῖα χωράφια ἐκαλλιεργοῦντο (ἢ καλλιεργοῦνται) διὰ τροφὰς τῶν ζώων· π.χ. ρόβη, σανόν, τριφύλλι κ.ἀ. **Διὰ . ρόβη . χρησιμοποιῶνται**
ἔα "ρεβένια" . . διὰ . τριφύλλι . οἱ . ποταμίαι . Σήμερον
χρησιμοποιεῖται . κάθε . χωράφι . τοῦ . πρέπει . νὰ . ξεκουρα-
σθῇ .

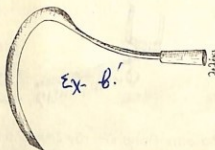
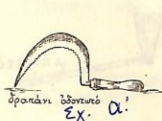
- 9) Πῶς ἐγένετο πρὸ τοῦ 1920 (ἢ σήμερον) ἡ καλλιέργεια τῶν γεωμήλων· ἐσπέρνοντο ἢ ἐφυτεύοντο εἰς αὐλάκια ἢ πρασιές (βραγιές) καὶ ἄλλως. . . . .
Δὲν . γίνεται . καλλιέργεια . γεωμήλων . εἰς . Πυργετόν .

Β. ΘΕΡΙΣΜΟΣ

α. Ἐργαλεῖα θερισμοῦ.

- 1) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον ἐθερίζοντο παλαιότερον τὰ δημητριακά. (Παραθέσατε τὸ ὄνομα καὶ ἰχνογράφημα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ)

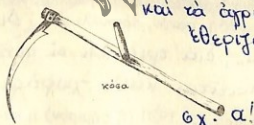
π.χ. με τὸ δρεπάνι, τὸ μαχαίρι κλπ.) **Μὲ τὸ ὀδοντωτὸ δρεπάνι... καὶ τὸ λελέκι {εχ. α' καὶ εχ. β'}**.

Ἐάν ᾤσαν (ἢ εἶναι ἀκόμη ἐν χρήσει) διαφόρων εἰδῶν δρεπάνια ἢ ἄλλα μέσα θερισμοῦ, παρακαλοῦμεν νὰ τὰ περιγράψετε· ἐπίσης νὰ σχεδιάσετε τὰ ἐργαλεῖα ἢ νὰ τὰ φωτογραφήσετε.....

ΑΚΑΔΗΜΙΑ..... ΔΟΗΝΩΝ

- 2) Μὲ δρεπάνια ἢ μὲ ποῖα ἄλλα ἐργαλεῖα (π.χ. κόσσες) ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) τὰ χόρτα (π.χ. τὸ τριφύλλι κλπ.) διὰ τροφήν τῶν ζώων (βλ. παράδειγμα εἰς τὴν κατωτέρω εἰκόνα). **τὸ τριφύλλι καὶ τὰ ἀρριοχόρτα ἐθερίζοντο μὲ κόσσα {εχ. α'}**

- 3) Ἡ λεπίς (δηλ. ἡ κόψη) τοῦ δρεπανιοῦ ἢ ἄλλου θεριστικοῦ ἐργαλείου ἦτο ὁμαλὴ ἢ ὀδοντωτή; (Σχεδιάσατε αὐτήν).....

Ἡ κόψη τοῦ δρεπανιοῦ ἦτο ὀδοντωτή ἐπὶ δρεπάνι καὶ ὁμαλὴ ἐπὶ λελέκι {εχ. α', εχ. β' ἐρωτ. 1 αὐτῶ}

- 4) Πῶς ἦτο κατεσκευασμένη ἡ χειρολαβὴ του· (σχεδιάσατε ἢ φωτογραφήσατε αὐτήν). Ὁ σιδηροῦς σκελετὸς πῶς ἐλέγετο;.....

Ἡ χειρολαβὴ ἦτο ξύλινη ὃ δὲ γιδερένιος ἐκελετὸς ἐλέγετο δρέπανο {εχ. β'}

- 5) Ποῖος κατεσκεύαζεν αὐτὰ τὰ θεριστικά ἐργαλεῖα (π.χ. τὰ δρεπάνια κ.ἄ.) **Ἐὰ δρεπάνια... ἐπορφύωντο... ἀπὸ**

ἐν Λαρίσσι.. ἢ Λιτόχωρον Κατερίνης. Ἐὰ λελέκια μακευώ-
ζον οἱ "χάλκιοι δέες, λειδέραις" τοῦ Πυργαίου

- 6) Ἦτο παλαιότερον (ἢ εἶναι ἀκόμη) ἐν χρήσει καὶ ὁ θερισμὸς μὲ τὰς χεῖρας, δηλ. δι' ἐκριζώσεως καὶ ὄχι διὰ κοπῆς τῶν δημητριακῶν ἢ ὀσπρίων (π.χ. τῆς κριθῆς, τῶν ρεβιθίων) ἢ τροφῶν τῶν ζώων (τῆς ρόβης κλπ.) **Ὁ... θερισμὸς... τῶν... δημητριακῶν... δὲν ἐγίνετο**

δι' ἐκριζώσεως. Ἐπὶ... ὀσπρίων... ὁμωσχερόβλια-ρεβύθια) καὶ
τῆς ρόβης ἐγίνετο (ἐγίνετο) δι' ἐκριζώσεως.

β. Θερισμὸς τῶν δημητριακῶν.

- 1) Εἰς ποῖον ὕψος ἀπὸ τοῦ ἐδάφους ἐθερίζοντο (ἢ θερίζονται) μὲ τὸ δρεπάνι ἢ ἄλλο κοπτερόν μέσον ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ἡ σίκαλις κλπ. **Σ. ἐ... 15... ἐκ... περίπου... ὕψος... ἀπὸ... τοῦ... ἐδάφους... Σήμερα γίνεται εἰς ὑψ. 35 ἐκ.**

- 2) Οἱ στάχυες ποῦ ἔμεναν (ἢ μένουσιν) εἰς τὸ χωράφι μαζί μὲ τὴν ρίζαν μετὰ τὸν θερισμὸν πῶς ἐλέγοντο (ἢ πῶς λέγονται). ....

Ἐλέγοντο... λέγονται "μπορφαλοῖ".

- 3) Ποῦ ἀκολουθοῦν τοὺς θεριστὰς ἄλλα πρόσωπα (γυναῖκες ἢ παιδιὰ), τὰ ὅποια παραλαμβάνουν ἀπ' αὐτοὺς τὰ δράγματα (δραξίες, πιάσματα, χεριές, χερόβολα) τῶν σταχυῶν καὶ τὰ τακτοποιοῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Μήπως οἱ ἴδιοι οἱ θερισταὶ ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὰ δράγματα ; **οἱ... χεριές... αποθετοῦσαν ἐπὶ τοῦ... ἐδάφους... οἱ... ἴδιοι... οἱ... θερισταὶ.....**

- 4) Πῶς τοποθετοῦνται τὰ δράγματα (οἱ χεριές) ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πολλὰ ὁμοῦ ; Πόσα; Μήπως τοποθετεῖται ἕκαστον δράγμα (πιάσμα τῆς χειρὸς) χωριστά ; Ὅπου τοποθετοῦνται πολλὰ μαζί, αἱ κεφαλαὶ τῶν σταχυῶν εὐρίσκονται πρὸς τὴν αὐτὴν κατεύθυνσιν ἢ διασταυρώνονται. (Περιγράψατε λεπτομερῶς) **Ἐκαποθετοῦντο**

πολλές... χεριές... μαζί... αἱ... δέ... κεφαλαὶ... τῶν σταχυῶν
ἔβλεπον... πρὸς... μίαν... κατεύθυνσιν... Οἱ... χεριές
ἦσαν... τόσες, ὅσες... καὶ... τόπος... παύ... ἔφθανε... δ. θεριστῆς
νὰ θερίσῃ, χωρὶς... τὰ μετακινήθῃ πέραν τοῦ ἐνός
βήματος.

5) Πώς λέγονται τὰ τοποθετούμενα μαζί δράγματα ; Πολλαχοῦ κα-
 λούνται ἀγκαλιές. ... Ἐλέγοντο... Χερσίδες .....

γ. Οἱ θερισταί.

1) Ποιοὶ θερίζουν : ἄνδρες καὶ γυναῖκες ; Ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν)
 θερισταί, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο ὡς ἐπαγγελματίαι δι' αὐτὸν τὸν
 σκοπὸν ἀπὸ ἄλλων τόπων καὶ ποίον ; ... Ἐθέριζον ἄνδρες
καὶ γυναῖκες. ἑνὲς πλοῦ. Οἱ... ἔχοντες ὅμως
πολλὰ... σκεύηματα... προελάβανον θε-
ριστάς. εἶτε... τοῖς πλοῦς ἢ ἀπὸ... ἐκ... περὶ χωρὰ (Ρα-
ψάνα - Κράνα - Σκορίνα)

2) Πῶς ἡμείβοντο οὗτοι ; (ὡς ἡμερομισθίον (μεροκάματο) ἢ κατ'
 ἀποκοπὴν (ξεκοπῆς). Ποῖα ἦτο ἡ ἀμοιβή ; εἰς χρῆμα ἢ εἰς
 εἶδος ; Τὸ ἡμερομισθίον ἦτο μετὰ παροχῆς φαγητοῦ ἢ ἀνεῦ
 φαγητοῦ ; (Παραθέσατε μετὰ τὰς πληροφορίας καὶ τὴν σχετικὴν
 εἰς τὸν τόπον σας ὀνοματολογίαν). Πρὸ καὶ 1920 ἡμείβο-
ντο μὲν... ἡμερομισθίον (1,80-2 δρχ.). Ἀρχαίτερον
ἡμείβοντο... ξενικῶς, καὶ... πολλὰς καὶ μὲν...
παροχὴν... φαχικῶν. Συνήθως... ἡμείβοντο
εἰς... εἶδος. .....

3) Οἱ ἄνδρες ἢ αἱ γυναῖκες ἔφερόν τι εἰς τὰς χεῖρας πρὸς προφύ-
 λαξιν, ἰδίᾳ τῆς ἀριστερᾶς, κατὰ τὸν θερισμόν ; Ἐπίσης κατὰ
 τὴν ἐναρξιν τῆς ἐργασίας τὴν πρώτην ἡμέραν περιεβάλ-
 λοντό τι εἰς τὴν μέσην τοῦ σώματος διὰ νὰ μὴ αἰσθάνωνται
 κόπωση (δηλ. νὰ μὴ πονῇ ἡ μέση των) ; Αἱ... γυναῖκες.
ἔφερον... ἐκ... ἀριστερὸν χεῖρ... περιτύλιγμα.
ἀπὸ... κομμάτι... ὑφάσματος ἢ... μαγκιῆς. Οἱ...

ἄνδρες ποῖν... χρησιμοποιοῦσαν... λελέμια... τὴν Πα-
λαμαρία, κατὰ... τὴν... ἐναρξιν... τοῦ θερισμοῦ... ἔδενον
ὀφικωτέρα μὲν τὴν ἰσχυρίαν τὴν μέσην διὰ
νὰ μὴ ἀνοίξῃ ἡ "Κατίνα", (μέση καὶ πονοῦν.

4) Ἐδίδετο (ἢ δίδεται) προσοχή ὡς πρὸς τὴν ἡμέραν τῆς ἐβδομάδος ἢ τοῦ μηνὸς καθ' ἣν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ ὁ θερισμός ; **Ναὶ. Συνήθως. ἀρχίζαν. ἐν. θερισμὸν. ἐν. δευτέραν. Καμιά... φορὰ ἐν. δευτέραν.....**

5) Ἐτραγουδοῦσαν (ἢ τραγουδοῦν) κατὰ τὸν θερισμὸν σχετικά τραγούδια ; Καταγράψατε αὐτά. **Ναὶ. τραγουδοῦσαν διάφορα... τραγούδια κυρίως αἱ γυναῖκες. Ἐκὰ "χοιτῶνμα", {διαλείμματα}, οἱ. πρὸ. νέες. πιάνοντα ἐκὸ. χορὰ... {βρίπτει... ἐν. τετραδίων}.....**

6) Ποῦ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ θερισμοῦ, προτοῦ τελειώσουν, ἀφήνουν εἰς τὸ χωράφι ἓνα μέρος αὐτοῦ ἀθέριστον. Τί κάμνουν τοὺς στάχυν ποὺ μένουν ἀθέριστοι ; (Εἰς τινὰς τόπους θερίζουν τὸ μέρος αὐτὸ σταυροειδῶς καὶ μὲ τοὺς ἀποκοπέντας στάχυν πλέκουν σταυρὸν ἢ ψάβαν, τὴν ὁποίαν τοποθετοῦν εἰς τὸ εἰκονοστάσι κλπ.)

Περιγράψατε λεπτομερῶς ὅπου ὑπάρχει σχετικὸν ἢ ἄλλο τι ἔστιμον. **Προσθένα. δὲν. ἀρκοῦν. μέρος. ἀθέριστον. Οἱ... πρὸ. πολλοὶ. τοὺς... πρῶτους. ἐκὰ. χυες**

ποῦ. ἐθερίζον... τοὺς. ἐπλέκον. σταυροειδῶς καὶ... ἔκαμαν. "χένι"... ἐκὸ. ὅποια. ἐκρεμοῦσαν. κάτω. ἀπὸ... ἐκὸ. εἰκονοστάσι.

Κακά. ἐν... ἐποράν... ἐπαιρνον... μερικὰ. ἐκὰ. ἀπὸ. ἐκὸ. "χένι" καὶ. τοὺς. ἐπὶ. ἔρριχνον. ἐκὸ.

δ. Τὸ δέσιμον (δεμάτιασμα) τῶν σταχύων. **ὁκτάρ. ἐν. ἐποράν.**

1) Πότε ἐγένετο τὸ δεμάτιασμα, ἤτοι τὸ δέσιμον, τῶν θερισμένων σταχύων. Ποίαν ἡμέραν ; Ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ; Τὸ ἐσπέρας ἢ μήπως ἔπρεπε νὰ μείνουν οἱ στάχυν εἰς τὸν ἥλιον πρὸς ξήρανσιν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ; **Ἐκὸ. πρῶτ. γὰρ. ὥρας. ἐκοπταν**

καλαμιά. καὶ... ἔκαμαν. ἐκὸ. "δεματικὸ" δηλ. ἔχοινι.

Ἀμέσως. μετὰ. τὸν. θερισμὸν, ἐκὸς... ἐάν. κρατᾷτε, ὅποτε. ἐδένετο... μετὰ... 1-2. ἡμέρας.....

- 2) Πώς ἐγίνετο τὸ δεμάτιασμα ; Ποῖος ἔδενε τοὺς στάχους καὶ ποῖος τοὺς μετέφερε καὶ τοὺς παρέδιδεν ὡς χεριές, ἀγκαλιές ; Πῶς ἔδένοντο· μὲ κοινὰ σχοινία, μὲ σχοινία κατεσκευασμένα ἀπὸ βελονοειδῆς θάμνους, π.χ. βροῦλα, σπάρτα κλπ. Κατὰ τὸ δέσιμον τῶν δεματίων μήπως ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ ἐργαλεῖόν τι ; Περιγράψατε λεπτομερῶς τὴν ἐργασίαν ταύτην μετὰ παραθέσεως σχετικῶν σχεδιασμάτων ἢ φωτογραφιῶν.

ἔδενε δ. δεματίας (μπαχλατῆς). εἰς ἐκ τῶν θεριστῶν.
 ὅα ἔδενε μὲ τὸ δεματικὸ κέ. ὁποῖο κατεσκευά-
 ζετο ἀπὸ καλαμιές. ὅα δεματικὸ τοποθε-
 τοῦθε. ὅα θεριστῆς, βάδοντας ἐπάνω του 4:5
 χεριές. ἀτάχνα. Ὁ μπαχλατῆς, τὸ ἔδενε. Διὰ
 τὸ ἀφίξιμο. χρησιμοποιοῦντο ἓνα ξύλινο
 ὄργανο, πὺν. ἔλεγετο "κλειτενίκας". ὅα δεμα-
 τικὸ ἐγίνετο πολὺ πρῶτον ἀφίνετο δὲ δροσερὸ
 μέρος διὰ τὰ διατηρεῖται
 μαλακόν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

σχ. 1.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

- 3) Τὰ δεμάτια μετὰ τὸ δέσιμον ἀφήνοντο εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν ἢ συνε-
 κεντρώνοντο εἰς ὠρισμένον μέρος τοῦ θερισμένου ἀγροῦ ; Πόσα
 δεμάτια συνεκεντρώνοντο ἐκεῖ καὶ πῶς ἐτοποθετοῦντο ; Μετὰ
 τὸ δέσιμον ἐτοποθετοῦντο ἅνα 10 δεμάτια
 (περένια). ἔτσιμα διὰ φόρεσιν. ἢ πάλιν
 τὰ ἐτοποθετοῦν ἅλα δέ ἓνα μέρος τοῦ
 ἀγροῦ (Θημωνιές). μὲ τὰ ἀτάχνα πρὸς τὸ
 κέντρον.

ε. Συγκομιδὴ τῶν γεωμήλων. οἱ Θημωνιές ἐφράνοντο μὲ πα-
 λιοῦργια ὅσο νὰ ἀλμυρὸς θῇ.
 1) Ἀπὸ πότε ἤρχισεν ἡ καλλιέργεια τῆς πατάτας εἰς τὸν τόπον
 σας ;

Πότε γίνεται ή σπορά ή τὸ φύτευμα αὐτῆς... *Δεν... ἐκαλ-
λιεργήθησαν... ποτέ... πατάτες... εἰς Πυργεόν.*

- 2) Πῶς ἐγίνετο (ἢ γίνεται) ἡ ἐξαγωγή (βγάλισμο) τῶν γεω-
μήλων ἀπὸ τὸ χωράφι; Μὲ σκαπάνην, μὲ ἄροτρον ἢ μὲ
ἄλλον τρόπον. Περιγράψατε τὸ σχῆμα τῆς σκαπάνης, τοῦ
ἄροτρου κλπ. παραθέτοντες καὶ σχετικὸν σχέδιον αὐτῶν ἢ
φωτογραφίαν.....

στ. Συγκομιδὴ τοῦ σανοῦ.

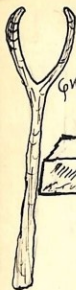
- 1) Ἐσυνθίζετο παλαιότερον ἡ διατροφή τῶν ζώων κατὰ τὸν
χειμῶνα μὲ ξηρὰ χόρτα (π.χ. σανόν, τριφύλλι, βίκον); Ἐάν
ναί, περιγράψατε πῶς ἐγίνετο ἡ καλλιέργειά του, ἔπειτα ἡ
κοπή, ἡ ξήρανσις καὶ ἡ φύλαξις αὐτοῦ. *Ἐκρένοντο μὲ τριφύλλι,
βίκον καὶ ἀγριοχόρτα. Ἐκαλλιέργετο τὸ τριφύλλι μὲ 1ον ὄργωμα καὶ*

*Σεπτέμβριον; διδόσιν τὸ Νοέμβριον, κριθὰς τῶν Ἰαννουάριον ἕως Μάρτιον
ἢ ὁποῖα. Μετὰ 2-3 μῆνες τὸ α' μαχαίρι, ἐξηραίνετο ἐπὶ τόπου 3-4 ἡμέρας.
Τὸ κκαλλάριαμα ἐγίνετο μὲ χειροποίητες καβέσσες ἀποθνεύετο.
Ὁμοίως ἐγίνετο ἡ καλλιέργεια τῶν βίκων. Μόλιον ποῦ ἐγίνετο ἕνα ὄργω-
μα, ὃ θεριμὰς μὲ κόβει ὅπως καὶ τὸ τριφύλλι. Ἡ δὲ ξήρανσις τοῦ
χόρτου διήρκα 8-10 ἡμέρας. Ἔως τὸ 1910 τὸ χόρτο ἐγίνετο ἰσλοῦπες,*

- 2) Πότε ἐθερίζετο ὁ σανὸς καὶ μὲ ποῖον ἐργαλεῖον (δρέπανον, κόσ-
σαν κ.ά.). ... *Σανὸς... Δεν... ἐκαλλιεργήθη... εἰς Πυργεόν*

(Παραθέσατε καὶ σχεδιάσματα ἢ φωτογραφίας).....

- 3) Ξήρανσις τοῦ χόρτου καὶ δέσιμον. Ποῖα ἐργαλεῖα ἐχρησιμο-
ποιοῦντο; (Παραθέσατε μετὰ τῆς περιγραφῆς καὶ τὴν σχετι-
κὴν τοπικὴν λαϊκὴν ὀνοματολογίαν, ὡς καὶ σχεδιάσματα καὶ

φκούλι

καβότσα

φωτογραφίας) **ἴδ' "φκούλι"**, .. **καβότσα**... **για** **τὸ**..
μπαλάριαμα, **"πέτρες. κουριάς"**... **για** **τὸ** **δέ-**
ξιμο..**εἰς** **μπάλες**.....

Γ. ΑΛΩΝΙΣΜΟΣ

- α. 1) Μεταφορὰ τῶν δεματιῶν πρὸς άλωνισμόν. Συνεκεντρώνοντο πρὸς τοῦτο ἐπὶ τόπου εἰς τὸ χωράφι ἢ μετεφέροντο εἰς ἄλλην θέσιν, π.χ. εἰς τὸ ἄλωνι, εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ κτλ. **ἴδ' δε-**
μάτια. μετεφέροντο. διὰ. τῶν. δῶν. εἰς. τὰ..
άλωνι.....

- 2) Πῶς καλεῖται ὁ χώρος ὅπου τοποθετοῦνται τὰ πρὸς άλωνισμόν δεμάτια. Εἰς τινὰς τόπους λέγεται: θεμωνοστάσι, θεμωνιά, θεμωνιάστρα, κλπ. Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς σφρόν; Ὑπάρχει καθωρισμένος τρόπος τοποθέτησεως; **ἴδ'.. χωρὸς**
ἐλέγχο. ἄλωνι. ἴδ' δεμάτια. ἔταποθε-
τοῦντο. περιφερόμενα. ἐκ. ἄλωνι.....

- 3) Ὑπῆρχεν ἀνέκαθεν εἰς τὸν τόπον σας ἄλωνι διὰ τὸν άλωνισμόν τῶν δημητριακῶν; Μήπως ἐγένετο παλαιότερον ὁ χωρισμός τοῦ καρποῦ (τοῦ γεννήματος) ἀπὸ τὰ ἄχυρα εἰς ἄλλον χώρον, δηλ. ὄχι εἰς τὸ ἄλωνι; **ἴδ' ἄλωνια. πολλὰκις.**
ἔχινοντο. προσωρινά. ὑπῆρχον. ὁμῶς. καί.
μόνιμα. τοιαῦτα. Ὅ. χωρίως. τοῦ...
γεννήματος. ἀπὸ. τὰ. ἄχυρα, ἐγένετο. πάντα
εἰς. τὸ. ἄλωνι

- 4) Ποῦ κατασκευάζετο (ἢ κατασκευάζεται) τὸ ἄλωνι. Ἐντὸς τοῦ συνοικισμοῦ, εἰς τὴν αὐλὴν τῆς οἰκίας ἢ ἔξω τοῦ χωρίου; Εἰς ποίαν θέσιν; **ἴδ' μόνιμα. ἄλωνια. ἐχίνοντο. ἐν. ἱ-**
διούτικα. κτήματα. Προσωρινά. δέ. εἰς. κοι-
νοχικούς. χώρους, ἔξωθεν. τῶν. χωρίων, ἐν. ταῖς
θέσεσι "Γελαδαριά" καὶ "Καρυές".

- 5) Τὸ ἀλώνι ἀνήκει εἰς μίαν μόνον οἰκογένειαν ἢ εἰς περισσοτέρας ;
ἐὰν τοῦτο ἀνήκη εἰς πολλὰς οἰκογενεῖας, πῶς γίνεται ἡ χρῆ-
σις του, δηλ. μὲ ποῖαν σειρὰν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον ;

ἀντικε. γὰρ. κατακεκασμένη. δι' ἐν. ἑκασ. Κακοπιν ἀδείας
αὐτοῦ. ἔδιδετο. κατὰ. γειράν. κ. εἰς. ἄλλους. κατ' ἐργασίαν
τὰ ἐπόμενα ἕκαστος εἶχον ἐλθόντες γειράν (ἐξίοντο κ.

- 6) Ἀπὸ πότε ἀρχεται τὸ ἀλώνισμα καὶ πότε λήγει ; .....

ἀπὸ
ὁ ἀλώνισμα ἀρχεται ἀπὸ τὰ μέδια Ἰουνίου καὶ
λήγει μέδια Ἰουλίου. Παλιότερα ἀρχίζε ἀπὸ τοῦ 20

- 7) Εἶδη ἀλωνιῶν (ἀναλόγως τῆς κατασκευῆς των)· π.χ. χωματά-
λωνο (μὲ δάπεδον ἐκ χώματος)· πετράλωνο (μὲ δάπεδον
ἐστρωμένον μὲ πλάκες).

(Περιγράψατε τὴν κατασκευὴν ἑκάστου καὶ παραθέσατε σχε-
διάσμα ἢ φωτογραφίαν αὐτοῦ) γὰρ ἀλώνια ἦσαν.

χωματάλωνα. γροχνητὰ. διαμέτρον. 30-35 ποδῶν.

ἤπρξε. δι. κ. ἐκώδετο. μέχρι. τελευταῖα. κ. ἐν. πετράλω-
ν.

- 8) Πῶς ἐπισκευάζεται τὸ ἀλώνι ἑκάστον ἔτος πρὸ τῆς ἐναρξέως τοῦ
ἀλωνισμοῦ (π.χ. τοῦ χωματάλωνος· καθαρισμός αὐτοῦ καὶ
ἐπάλειψις τοῦ δαπέδου καὶ τοῦ γύρω τοιχώματος, ὅπου ὑπάρ-
χει, μὲ πηλὸν ἐκ χώματος ἢ συνήθως διὰ μείγματος κόπρου βοῶν
καὶ ἀχύρων). γὰρ ἀλώνια. κατεσκευάζοντο.

κάθε. χρόνο. πρὶν. ἀπ' τὸν. ἀλωνισμό, ἀφοῦ
ἐκαθαρίδετο. ὁ. χώρος. ἀπὸ. τὰ. χόρτα. μὲ
τὴν. βοήθειαν. τῶν. ἀνδρῶν. καὶ. ἐκούρας.

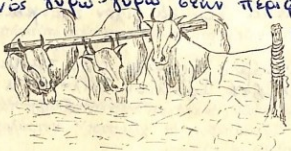
- 9) Ἡ ὥς ἄνω προετοιμασία τοῦ ἀλωνιοῦ καὶ ἡ ἐναρξίς τοῦ ἀλωνι-
σμοῦ γίνεται ὠρισμένην ἡμέραν καὶ ὥραν ; Ἡ. προετοι-
μασία. τοῦ. ἀλωνιοῦ. καὶ. ἡ. ἐναρξίς. τοῦ.

ἀλωνισμοῦ. γίνεταν. τὸν. Ἰούνιο. χωρὶς. ἰδιαιτέραν
προεῖρησιν ἡμέρας.

- 10) Πῶς γίνεται ἡ τοποθέτησις εἰς τὸ ἀλώνι τῶν δεματίων, ὅπου
ὑπάρχει ἀλωνόστυλος, ὥς καὶ τὸ ἄπλωμα τῶν σταχύων πρὸς ἀλω-

νισμόν ; Περιγράψατε τὸν τρόπον τοῦτον ἢ οἰονδήποτε ἄλλον.

Ἄλωνατος δὲν ὑπάρχει, ἀλλὰ ἐπὶ κέντρο τοῦ ἀλωνιοῦ ἐποθεύεται ὄρθιον δεκάτη ἓνα δεκάτη, μὲ καὺς ἐτάχεις πρὸς τὰ ἑπάνω γύρω ἀπὸ αὐτοῦ ἀλλὰ ὄρθια δεκάτια λίγος, πλαγίως μὲ καὺς ἐτάχεις ἑπάνω κ. ὅ. κ. Ἀγνέες 2 μέτρα περίπου χώρος κενὸς γύρω γύρω ἐκτὸς περιφέρειαν τοῦ ἀλωνιοῦ.

11) Πῶς γίνεται τὸ ἀλώνισμα τῶν σταχύων διὰ τῆς χρησιμοποιοῦσας ζώων (βοῶν, ἵππων κλπ.).

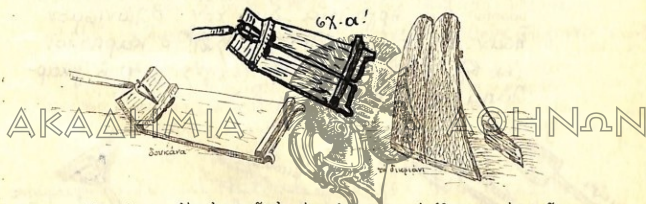
α) Ἀλώνισμα πρὸς ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων διὰ τῆς καταπατήσεως αὐτῶν ὑπὸ περιφερομένου ζώου (βοῶν, ἵππων κλπ.). Πολλοὶ τοποθετεῖται πρὸς τοῦτο καθεῖς εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ στυλός, ἔχων δύο μέτρων (καλούμενος στηγερὸς, στρβύλουρας, βουκάνη, βουκάνη κ.ά.), ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἐξαρτῶνται σχοινία, ὡς εἰς τὸ ἀνωτέρω σχεδιαγράφημα, διὰ νὰ συγκρατοῦνται ἀπὸ τὸ ἕτερον ἄκρον τῶν τῶν ζῶα, ὥστε νὰ περιφέρωνται κυκλικῶς, «νὰ ἔρχωνται γῦρες», καὶ οὕτω νὰ κόβουν τὰ στάχυα. ....

Τὸ ἀλώνισμα πρὸ τοῦ 1912 ἔχιντο μὲ βόδια, ἀρχότερα μὲ ἄλογα. Περιφέροντο κυκλικῶς τὰ ζῶα ἔργοντες τὴν βουκάνη καὶ ἔκταναν καὺς ἐτάχεις ἀχυρὸς ἀποχωριζομένου τοῦ καρπῶ.

β) Πῶς ζεύονται οἱ βόες, τὰ ἄλογα κλπ. διὰ τὸν τρόπον τοῦτον τοῦ ἀλωνισμού. Πῶς συνδέεται τὸ σχοινὶ ἀπὸ τὸν κάθετον ἀλωνόστυλον μὲ τὰ ζῶα; (Εἰς τινὰς τόπους δένεται τὸ σχοινὶ εἰς θηλειάς, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸν λαιμόν τῶν ζώων. Εἰς ἄλλους τόπους εἰς τὸ ἀλώνισμα διὰ τοῦ τρόπου τούτου δὲν ὑπάρχει στυλός εἰς τὸ μέσον τοῦ ἀλωνιοῦ. Τὰ ἀλωνίζοντα ζῶα περιφέρονται συνδεδεμένα εἰς σείραν διὰ σχοινίου, τὸ ὁποῖον σχηματίζει θηλειὰς περὶ τὸν λαιμόν ἐκάστου ζώου. Περιγράψατε ὅπου ὑπῆρχεν (ἢ διατηρεῖται ἀκόμη) ἀλώνισμός κατὰ τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον τρόπον, παραθέτον-

τες καὶ σχετικὰς φωτογραφίας ἢ ἰχνογραφήματα) ὅτι βόδια ἔχοντο
ἐκὸ θυρῶ. ποῦ. ἐκὸ μίντρο. καὶ. ἐκὸ λαυρί. περνοῦσε τὸ εὐα-
βάρι μετὰ μπουναλὶ θρῆς. ἐκὸ εὐαβάρι. ἔδενετο ἢ δουκάνη.
Μετὰ θάλαρα... ἢ δουκάνη. ἔδενετο, ἐκὸς παλάντες ἐπὶ ὁποῦ
εὐαρίθσαν. ἐκὸ ἀλυσίδες καὶ ἐκὸς ἐκὸς λαμαρία. (6χ. α.)

γ) Ποῦ ἀντὶ τοῦ ἀλωνισμού διὰ τῶν ποδῶν χρησιμοποιεῖται καὶ μη-
χανικὸν ἀλωνιστικὸν μέσον· π. χ. χονδρὴ ἐπιμήκης σανὺς εἰς
ἐν τεμάχιον ἢ δύο, προσαρμοζόμενα. Αὕτη ὠπλισμένη εἰς τὴν κάτω
ἐπιφάνειαν διὰ κοπτερῶν μεταλλίνων ἐλασμάτων ἢ ἀποσχίδων
σκληροῦ λίθου ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ζυγοῦ ἐξευγμένων ζώων, σύρεται
δ' οὕτω κυκλικῶς ἐντὸς τοῦ ἀλωνίου ἐπὶ τῶν ἐστρωμένων σταχύων
διὰ τὸν ἀλωνισμόν των.

Σημειώσατε, ἔάν ἀπαντᾷ εἰς τὸν τόπον σας τὸ ἀλωνιστικὸν τοῦτο
μηχάνημα ἢ ἄλλο τι, τὸ ὄνομα αὐτοῦ (π. χ. δουκάνη, δικριάνη,
βωλόσυρος), περὶ τῆς κατασκευῆς του, τὸ σχῆμα καὶ τὰς συνήθεις
διαστάσεις. Ἀπὸ ποῦ τὸ ἐπρομηθεύοντο παλαιότερον καὶ σήμε-
ρον. Ἐπίσης πῶς γίνεται ἡ χρῆσις του καὶ διὰ ποῖα δημητρι-
ακά. Ἠλωνίζοντο (ἢ ἀλωνίζονται) ὅλα τὰ δημητριακά με ἀλωνι-
στικὸν μηχανημα; Μήπως π.χ. ἡ κριθή καὶ τὰ ὄσπρια (κουκιά,
ρεβίθια κ.ά.) ἠλωνίζοντο διὰ τῶν ποδῶν ζώων ζευγνομένων καὶ
περιφερομένων ἐπὶ τῶν σταχύων τούτων; Ἐχρησιμοποιεῖτο

ἢ δίφωλος δουκάνη ὀπλισμένη κάτωθεν. ἐκὸς διὰ κοπε-
ρῶν. ἐλασμάτων... ἢ ἀποσχίδων ἐκ λιθῶν. πέτρας. ὅτι
μετεχειρίσαντο ἐντόποι. ἔχοντο. ἢ ἐφέροντο. ἐκ Λα-
κωνίας καὶ Χαλκιδικῆς. Ὁ ἀλωνισμός. τῶν βοσκόλων, κοκκιῶν
καὶ κριθῆς. ἐγένετο διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ζευγνομένων
διὰ ὄσπριον, πρὸ ὁποῦ ἐκχυμάσθη θάλασσα γύρω ἀπὸ
τὸν λαμόν τῶν ζώων καὶ

ἐλέγετο "ζωιατμᾶς",
(ὅτι ἐκὸς συν. ἐκτράδιον)

- δ) Ἀπὸ ποίαν ὥραν τῆς ἡμέρας ἀρχίζει ὁ ἀλωνισμός, κατὰ ποίαν δὲ διακοπτεται διὰ τὰ ἐπαναληφθῆ τὴν ἐπομένην. ; .....

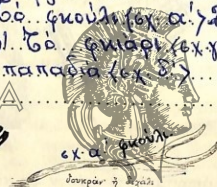
Ὁ ἀλωνισμός ἀρχίζει μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου. Ἡ κερῶν τῶν δεμακίων ἀρχίζει εἰς 4 τὸ πρωῒ καὶ ὁ ἀλωνισμός διακοπτετο, ὅταν ἐτελείωνε ὅλο τὸ ἐρίγιμο τῶν σταχυῶν. Ἦ ἐβυνέλεγον τὸ γινῆμα μὲ τὰ ἄχυρα καὶ ἐρίγετο. Ἰακύνθῃ

- 12) Ποία ἄλλα ἀλωνιστικά ἐργαλεῖα εἶναι ἐν χρήσει; (Εἰς τινες τόπους χρησιμοποιεῖται ἐπίμηκες ξύλον, τὸ ὅποιον, καλούμενον διχάλι, δικούλι, δογκράνι κλπ., ἔχει τὸ ἄκρον ὀδοντωτὸν ὑπὸ τὴν κατωτέρω μορφήν):

Ἦσαν 1) τὸ φκούλι (εχ. α') 2) τὸ καρπούλι (εχ. β') 3) τὸ φκιάρι (εχ. γ') 4) ἡ γκαρλάπα (εχ. δ') ἢ παπαδιά (εχ. ε')

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 5) Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἀλωνισμοῦ ὁ γεωργὸς μὲ τὸ διχάλι ἢ τὸ δικράνι, ἐρχόμενος γύρω εἰς τὸ ἀλώνι, ρίπτει ἐντὸς τοῦ κύκλου τὸν ὅποιον διαγράφουν τὰ ζῶα ἢ τὸ ἀλωνιστικὸν μηχανήμα τοὺς ἀκόπους στάχους ; .....

Ναὶ μὲ τὸ φκούλι

- 14) Ἦτο ἐν χρήσει εἰδικὴ ἀλωνόβερρα διὰ τὴν ὁδήγησιν καὶ τὸ κτύπημα τῶν ζῴων ; (Ἐν Κρήτῃ λέγεται αὕτη βουκέντρι· ἀλλαχοῦ φ' κέντρα). Πόσον μῆκος εἶχε καὶ ποία ἡ κατασκευὴ τῆς ; (Σχεδιάσατε τὴν ράβδον αὐτήν). (Βλέπε κατωτέρω εἰκόνα). Ἦτο βέρρα ἐπὶ μῆκους ἀπὸ Πέτρομελο (μέλι τοῦ δάσους) ἢ ὅποια ἐφέρει ἐπὶ ἐμπρόσθιο μέρος ἀκίδα (καρφί). Ἐκρεῖμενε

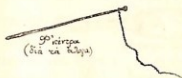
εἰδικὴ ἀλωνόβερρα ἢ ἀξιάλη. Ἦτο βέρρα ἐπὶ μῆκους ἀπὸ Πέτρομελο (μέλι τοῦ δάσους) ἢ ὅποια ἐφέρει ἐπὶ ἐμπρόσθιο μέρος ἀκίδα (καρφί). Ἐκρεῖμενε

εἰδικὴ ἀλωνόβερρα ἢ ἀξιάλη. Ἦτο βέρρα ἐπὶ μῆκους ἀπὸ Πέτρομελο (μέλι τοῦ δάσους) ἢ ὅποια ἐφέρει ἐπὶ ἐμπρόσθιο μέρος ἀκίδα (καρφί). Ἐκρεῖμενε

- 15) Πώς λέγεται ἡ ἐργασία τοῦ ἀλωνίσματος ἐνὸς ἀπλώματος, δηλ. ἐνὸς στρώματος σταχύων ἐντὸς τοῦ ἀλωνιοῦ. (Ἐν Κρήτῃ καλεῖται δούλα). Πόσαι στρώσεις (δηλ. ἀπλώματα) σίτου, κριθῆς, βρώμης κλπ. ἤλωνίζοντο καθ' ἡμέραν .....

.....? Ἐλέγετο "εὐρώμα".....
.....

- 16) Πώς λέγονται οἱ ἀλωνισθέντες στάχυες, προτοῦ λιχνισθοῦν διὰ τὰ ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα ἀπὸ τὸν καρπὸν ; (ἐν Κρήτῃ : μάλαμα)

Οἱ... ἀλωπιθεῖντες. κατάχως πρὶν λιχνισθῶν. ἔλεγοντο "εὐρώμα"

- 17) Ποιοὶ ἀλωνίζουσι : ὁ ἴδιος ὁ γεωργὸς με ἰδικά του ζῶα ἢ ὑπῆρχον (ἢ ὑπάρχουν ἀκόμη) εἰδικοὶ ἀλωνισταὶ (ἐν Αἰτωλίᾳ : βαλμάδες, δηλ. τροπᾶνιδες, καλούμενοι ἀλωνισταὶ καὶ ἀγωγιάτες), οἱ ὅποιοι εἶχον βοδινὰ ἢ ἀγροὺς καὶ ἀνελαμβάνουν τὸν ἀλωνισμόν. Ἀλωνίξε

ὁ ἴδιος ὁ... γεωργὸς ἢ ἂν... εἶχε... ἕνα ζῶον... ἀλώνιξε... με... ἄλλον... γεωργόν... ποῦ... εἶχε... ἐμῆνος... ἕνα... ζῶον... Πηλ... ἐγένετο... "εὐμπροί",...

- 18) Πλὴν τοῦ μέσου τούτου με ζῶα καὶ με ἀλωνιστικὸν ἐργαλεῖον ὑπῆρχον παλαιότερον εἰς χρῆσιν ἄλλα μέσα χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους· π.χ. τὸ κοπάνισμα αὐτῶν με χονδρὸν ξύλον (τὸν κόπανον) ἢ με ἄλλον τρόπον ; (βλ. κατωτέρω ἐν σελ. 26 εἰκόνα).

Ἐκτός... τῶν ἀνωτέρω... μέσων... με... ζῶα καὶ

ἐργαλεῖα... ἄλλος... τρόπος... ἀλωνισμοῦ... δὲν ὑπῆρχε.

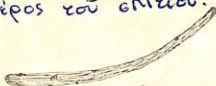
- 19) Ὁ κόπανος οὗτος πῶς ἐλέγετο... ἐκ ποίου ξύλου κατεσκευάζετο... πόσον μῆκος καὶ πᾶχος εἶχε καὶ ποῖον τὸ σχῆμά του ; Ὁ κόπανος

διὰ τὰ φασόλια... ἐλέγετο "εὐμπροί", ἢ κόπανος. Ἐχί-
νετο... ἀπὸ... ξύλου... λεύκης, εἶχε... μῆκος 1... μέτρο, διάμετρο
4-5 ἑκατοστά καὶ πᾶχος... κυλινδρικό καὶ ἐπίμηκες.

- 20) Τὸ κοπάνισμα τῶν σταχύων ἐγένετο εἰς τὸ ἀλώνι ἢ εἰς τὴν αὐλήν;
 Διὰ ποῖα δημητριακὰ ἐγένετο (ἢ γίνεται) χρῆσις τοῦ κοπάνου
 (π.χ. φακῆς, ρεβιθίων κλπ.)... **ἢ... χρῆσις... τοῦ... κοπάνου**
ἐγένετο... μέγαν... ἐκ... φακῶν, εἰς τὴν... αὐλήν, ἐκ...
κουτεῖν... ἢ ἄλλο μέρος τοῦ ἐπιτεῖ.

κοπάνος στρογγύλος

ξύλο καμπυλωτό διὰ τὸ κοπάνισμα
 μικρῶν σπέρμ. δημητριακῶν...

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ὑπὸ πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
 τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
 ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ὁμοιᾷ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά;
 Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
 παραγωγῶν; **ἢ... χρῆσις... τοῦ... κοπάνου... ἐγένετο...**

ἀπὸ τῶν... μέλ. τῆς οἰκογενείας τοῦ παραγωγῶν...
12-3 ἢ περισσότερα > Παιδιότατον... οἱ κεισλικίδες...
προελάβανον ἄτομα ἐπ' ἀμοιβῇ... Αὐτὰ δὲν εἶχον
 21) Ποῦ ἐτοποθετοῦντο (ἐξηπλοῦντο) οἱ στάχυες διὰ τὸ κοπάνισμα... **ἰδιαίτερον ὄνομα ἔχωσαν εἰδικῶς**
 Ὑπὸ τῶν πόσων καὶ ποίων προσώπων ἐγένετο· μόνον ὑπὸ τῶν μελῶν
 τῆς οἰκογενείας ἢ καὶ συγγενῶν; Ἀνελάμβανον τὸ ἔργον τοῦτο
 ἄλλα πρόσωπα ἐπ' ὁμοιᾷ; Πῶς ἐκαλοῦντο τὰ πρόσωπα αὐτά;
 Πῶς ἐγένετο τὸ κοπάνισμα τοῦτο διὰ τὰ δημητριακὰ μεγάλων
 παραγωγῶν; **ἢ... χρῆσις... τοῦ... κοπάνου... ἐγένετο...**

καί εἰς τὴν ἀχυροποίησιν τῶν σταχύων ; (Περιγράψατε λεπτομερῶς τὸν τρόπον τοῦτον χωρισμοῦ τοῦ καρποῦ ἀπὸ τοὺς στάχους, παραθέτοντες σχεδιαγραφήματα ἢ φωτογραφίας) .....

..... Δέν ἐκοπάνιδοντο αἱ ἐκὰχυνες τῶν
..... ἐξόν.....

- 22) Κατὰ τὸ ἀλώνισμα διὰ τῶν ζώων, ὡς ἐπίσης καὶ διὰ τοῦ κοπάνου, ἐτραγουδοῦντο τραγούδια ; Ἐάν ναί, ποῖα ;

Κατὰ τὸ κοπάνισμα μήπως ἐλέγοντο εἰδικὰ δίστιχα ἢ φράσεις διὰ τὸν συντονισμόν τοῦ ρυθμοῦ τῆς ἐργασίας ;

Ναὶ ἐτραγουδοῦντο :
"Ὁρῶς περδικαὶ λες καθόνταν ἐκόν. Πυρραβὲς ἔσαν. Πύργο
ἢ μὰ κοκὰν καὶ τὸ γαλὸ κι ἢ ἀλιν κατὰ Πούρλια
* ἐρεῖν ἢ κινυρότερη κινυρότερη καὶ λέει :
"Ο Μπᾶς Μπᾶς μᾶς ἔρχεται με... 18. χιλιάδες. ... Οὐδὲ
ἐστὶ Πούρλια παίρνει γωκί κιν

- 23) Πότε τὸ πρῶτον ἐγίνε χρήσις ἀλωνατικῆς μηχανῆς εἰς τὸν τόπον σας
Ποῖος τὴν ἐπρομηθεύθη (πρόσωπον, συμμεταίρισμός κλπ.). (Περιγράψατε τὸν τρόπον λειτουργίας αὐτῆς) Χρῆσις ἀλωνατικῆς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ
Κυβερνήτης ἐγένετο τὸ 1934 ὁ κ. ἐπ. προμηθεύθη ἑκ. Πυρραβὲς
Εὐάγγελος Νταβάς τὸν Μιχαήλ. Ἐλειτουργοὶ μὲ κατὰ τὴν (ἀπμο-
β. Λίχνισμα μηχανῆς).

- 1) Πῶς λέγονται οἱ ἀλωνισμένοι στάχους ἐτοιμασμένοι διὰ τὸ λίχνισμα (ἐν Αἰτωλίᾳ : λειῶμα, ἐν Κρήτῃ : μάλαμα). Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται τὸ λειῶμα διὰ τὸ λίχνισμα πῶς λέγεται τοῦτο (εἰς Κρήτην : θρινάκι, εἰς Αἰτωλίαν καὶ Πελοπόννησον : δικριάνι, ἀλλαχοῦ : δικιργιάνι) καὶ ποῖον τὸ σχῆμα αὐτοῦ.....

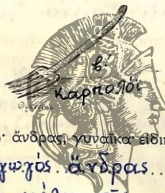
Οἱ... ἀλωναμένοι στάχους ἐλέγοντο "βερφῆρη"
... ἢ ἐνέωφρευδον... με... τὴν "γκαρλάπα" ἢ Παπαδιά,
καὶ... ἐν... βουχεχία... ἐμαδῶντο... ἐὰ... ὑπολείμμα-
τα... με... τὸ "ἀσπροφάκαλα" ἐκείνη κατεσκευασμένη
ἀπὸ εἶδος μικρὸν θάμνον.

Ὁ σχηματιζόμενος σωρὸς ἔχει σχῆμα στρογγύλον ἢ ἐπίμηκες ;
Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ λίχνισμα (ἀνέμισμα) πρὸς ἀποχωρισμὸν τοῦ ἀχύρου

ἀπὸ τὸν καρπὸν, καρφώνεται τι ἐπάνω εἰς τὸν σωρόν ; Μήπως μαχαίρι, τὸ θρινάκι ἢ ἄλλο τι ; Τί λέγεται κατὰ τὴν πράξιν ταύτην καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν γίνεται τὸ ἔθιμον τοῦτο. Ὁ... λιχνισμὸς... μένος... ὡρὸς... ἔχει... λιχνισμὸς... ἐπὶ... καὶ... θένων... παρὰ... πρὸς... ἀπὸ... πρὸς... ἔλεγετο δὲ "λαμνί".

- 2) Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον γίνεται τὸ ἀνέμισμα ; (Πῶς λέγεται τοῦτο : φτυάρι, θρινάκι ; Ἰχνογραφήσατε τοῦτο. Ὁ... λιχνισμὸς... ἔχινετο... μέ... τοῦ... καὶ... τοῦ...)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

- 3) Ποῖος λιχνῶ (ἀνέμιζει)· ἄνδρας, γυναῖκα, εἰδικὸς λιχνιστῆς ἐπ' ἀμοιβῇ ;
 Λιχνῶ... ὁ... παραχωρῶς... ἄνδρας... ἢ... γυναῖκα, βοηθὸς...
 μένος... ἀπὸ... 1-2... μέλη... οἰκογενείας... σου...
 4) Πῶς λέγονται τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων, τὰ ὅποια μετὰ τὸ λιχνισμὸν παραμένουν μετὰ τοῦ καρποῦ (εἰς τινὰς τόπους καλοῦνται : κόντυλοι, κόμπια). Πῶς ἀποχωρίζεται ὁ καρπὸς ἀπὸ τοὺς κόντυλους ἢ τὰ κόμπια ; Ποῦ συνηθίζεται νὰ γίνεται δευτερον ἁλώνισμα διὰ τῶν ποδῶν τῶν ζώων, ὥστε νὰ ἀποφλοιωθῇ ὁ σῖτος κλπ ;

Ὁ... χονδρὰ... τεμάχια... σταχύων... μέ... τὸν... καρπὸν... μετὰ... τοῦ... λιχνισμοῦ... λέγονται... "κότταλα". Πῶς... τὰ... κότταλα... ἐκ... ἀλωνισμοῦ... καὶ... πόδια... τῶν... ζώων... ὁ... ἔλεγετο... "καί... ὡς... τὸ... κριθῶν... 11... ἀπεχωρίζετο... καὶ... μετὰ... δερμόν... 5) Πῶς γίνεται ἡ ζεύξις τῶν ζώων διὰ τὸ δευτερον, ὡς ἀνωτέρω, ἁλώνισμα ; Ποῦ ἀπαντᾷται τὸ ἁλώνισμα τοῦτο· πῶς λέγεται ; (Ἐν

Κρήτη: ξεβαβούλισμα καὶ καρπολώνεμα)· διὰ ποῖα δημητριακὰ συν-
 ηθίζεται τοῦτο .....

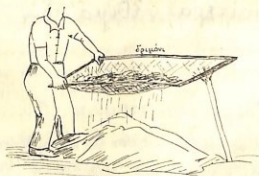
..! Όπως.. ἐκ. κύν. ἐρωτικεῖν.. 11. ἔχινεκο.. ἢ. δῶξις.
 Ἐευνκθίζεκο.. εἰς. τὸ. κριθάρι.. δ.. κρόπος. αὐτός
 καὶ.. λέγεται..!!.. ἔβαιακμας.. Ἐχίνεκο. καί. εἰς..
 ἐκ.. ἀλάνιαμα.. τῶν.. ρεθυθιῶν.....

- 6) Ἀφοῦ διὰ τοῦ λιχνίσματος (ἀνεμίσματος) ἀποχωρισθοῦν τὰ ἄχυρα,
 πῶς γίνεται ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ μετ' αὐτοῦ παραμένοντα
 χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύων (τοὺς κοντύλους, κόμπια κ.ἄ.) ; Ἡ διαλο-
 γή. καὶ. καρποῦ. ἀπὸ. τὰ. παραμένοντα. χονδρὰ. τεμάχια
 τῶν.. σταχύων.. ἐχίνεκο.. μέ. ἐκ..!!.. δερμόνι.. Καί. πάλι
 ἐκ.. ἐναπομένοντα. ἀπὸ. τὰ. δερμόνιαμα.. ἐκθαρίδο-
 νεκο.. μέ. ἐκ.. δερμόνι.. τὸ. ὅποιον. ἐκρηϊμοποιεῖ. χυναῖμα.
 Γίνεται τοῦτο κατὰ τὸ ἀνέμισμα, ἀπομακρυνομένων τῶν ξένων αὐτῶν
 ὑλῶν ὑπὸ γυναικὸς διὰ σαρώθρου, ἢ δι' ἀλλῶν μέσων, ὡς π.χ. κοσκί-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

νων μέ ὅπας διαφόρων μεγεθῶν· π.χ. μέ τὸ κόσκινον τὸ καλούμενον
 κατὰ τόπους: βολίστρης, δερμόνι, δορμόνι, δριμόνι, ρεμόνι κλπ.

(Περιγράψατε λεπτομερώς τούς ἐν χρήσει παλαιότερον (ἢ καὶ σήμερον) τρόπους χωρισμοῦ τῶν κόκκων τῶν δημητριακῶν ἀπὸ τὰ ἀχυρά καὶ τὰς ἄλλας ὕλας. Ἰχνογραφήσατε δὲ ἢ παραθέσατε φωτογραφίας τῶν ἐν χρήσει ἐργαλείων καὶ σκευῶν) Ὁ δὲ δερμόνι ἐκτερίζε-

το διὰ τοῦ κρήνου του ἐν τῷ καρπολῷ. Ὁ καρπολὸς
τὸ ἐνάρκωναν ἐκὼ εὐρὸς. Ἦτο τὸ δερμόνι μετὰ το κα-
ρπὸς ἢ δερμάτινο, κόκκινο, ἐκράτει τὸ δερμόνι ὁ χω-
ρὸς ἀπὸ τοῦ ἄλλου μέρους καὶ τὸ κουκαῦσε ρυθμικά.
Μὲ τὸ πύχανε-ἐλα ἐδερμονίζετο. Μετὰ τὸ ἐκσεκινί-
ζε συνάινια μὲ μικροτέρου κόκκινου (δερμόνι καὶ ἢ τὸ
ἀνέμιζε γυρίζοντας πλάγιως τὸ κόκκινον, ἐπὶ. ἔπειτα ἐάν
δέν 7) ὅταν ἐτοιμασθῇ, ὡς ἀνωτέρω, ὁ καρπὸς σχηματίζεται εἰς σωρόν;

Μὲ ποῖον ἐργαλεῖον σωρεύεται; Χαράσσεται ἐπὶ τοῦ σωροῦ σταυ-
ρός; Πῶς χαράσσεται καὶ ποία ἡ μορφή του. Μήπως ἐμπηγνύεται
κατόπιν εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ σωροῦ τὸ ἐργαλεῖον τοῦ λιχνίσματος
(θρινάκι, φτυάρι), ἐπακολουθεῖ δὲ καὶ προσκύνησις καὶ ἀσπασμός
τοῦ σωροῦ ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ; Ὁ καρπὸς ἐτοιμος πλεονεμα-

τεύεται. εὐρὸς εἶναι μὲ τὸ φτυάρι, τὸ ξύλινο. Ἐν τῷ
σωρὶ καὶ ἐμπηγνύετο τὸ καρπολῷ, ἢ τὸ φτυάρι, διὰ τὸ
μέτρησιν διὰ τῆς παλάτης τῆς αἰρὸς πόσα περίπου ἔτα-
μπόλια, φτυάρι ἔχει αὐτοματιεθῆς - εὐρὸς εἶναι...

Τὸ φτυάρι ἀμέσως μετὰ τὸ λιχνίσμα
ἐλέγχεται. // εἰς τὰ...

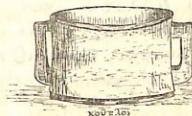
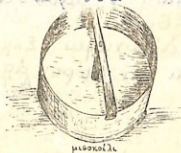
- 8) Ἄλλὰ ἔθιμα προτοῦ νὰ μεταφερθῇ ὁ καρπὸς (σίτος, κριθή κλπ.)
εἰς τὴν ἀποθήκην. ....

Ἄλλα ἰδιαίτερα ἔθιμα δὲν ὑπάρχον...

γ'.1) Ποῖαι ὀφείλαι πρὸς τρίτους ἔπρεπε νὰ καταβληθοῦν εἰς εἶδος ἀμέσως
εἰς τὸ ἀλώνι; π.χ. ἡ δεκάτη, κοινῶς δεκάτισμα. Ποία ἦτο ἡ συνήθεια.
Ἦρχετο ὁ δεκατιστής εἰς τὸ ἀλώνι; Μὲ ποῖον μέτρον (δοχεῖον) ἐγένετο
ἡ μέτρησις τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς κλπ., διὰ τὴν εἵπραξιν ὑπὸ τοῦ
δεκατιστοῦ τοῦ «δεκάτου». (Σημειώσατε τὸ ὄνομα τοῦ μετρητοῦ, τὴν

χωρητικότητα του εις ὀκάδας, εις κοιλὰ κλπ., παραθέσατε δὲ καὶ ἰχνο-
γράφημα αὐτοῦ· βλ. κατωτέρω σχετικὰς εἰκόνας). Ἐπρεπε. κα. καταβλιθεῖν

τὸ κείμενον εἰς τὸν ἀφέντην, κ. ἀρχότερον. εἰς τὸν ἐτοιμωθέν.
ὁ ἀφέντης, εἰς πρῶτον. ὁ Μπῆς. Χαβαλά, δηλ. ἀνὴρ
ὁ ἀφέντης τοῦ ἀφέντη, ὁ ἀφέντης ἦρχετο εἰς τὸ ἀφέντη. ὁ
ἀφέντης, ἔκκερυνε μετὰ ἐν δοχεῖον ξύλινον τὸ ἀφέντης.
ἔκκερυνε μετὰ ἐν δοχεῖον ξύλινον τὸ ἀφέντης. 12 ὀκάδας

χωρητικὸς
(6x4)

[βλέπε φωτο-
γράμματα]

2) Ποῖα ἄλλα βάρη κατεβάλλοντο εἰς εἶδος εἰς τὸ ἁλώνι ;

- α) τὸ παπαδιάτικο,
- β) τὸ ἀγροφυλακιάτικο,
- γ) τὸ γυφτιάτικο,
- δ) τὸ ἀλαφιαστικὸ κλπ.

Σημειώσατε τὰ ἐν χρήσει παλαιότερον μέτρο τῶν δημητριακῶν (ὄνομα,
χωρητικότης, σχῆμα, καὶ παραθέσατε ἰχνογραφήματα ἢ φωτο-
γραφίας αὐτῶν) εἰς... τὸ... ἁλώνι / κατεβάλλετο...

εἰς... εἶδος... τὸ... ἀγροφυλακιάτικο.....

Ἄλλο... μέτρο, ἐν χρήσει παλαιότερον, διὰ τὰ
δημητριακὰ ἦτο καὶ ἡ "ἐβιούμα", ξύλινον ὄργανον
χωρητικὸς 9 ὀκάδων, ὅμοιον μετὰ τὸ "μικροετάμπουλον" κατὰ τὸ
ἐκείνην.

3) Ποῦ ἀπεθηκεύετο κατόπιν ἡ παραγωγή (ὁ καρπὸς) ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ
ἐντὸς τῆς οἰκίας (εἰς ποῖα δοχεῖα) ἢ εἰς ἀγρούς ἐντὸς εἰδικῶν λάκ-
κων ; (Σημειώσατε λεπτομερῶς εἰς ἑκάστην περίπτωσιν τὰς σχετι-
κὰς συνθηκὰς) Ὁ... καρπὸς... μετεφέρετο ὑπὸ τοῦ γεωργοῦ
ἐντὸς τῆς οἰκίας εἰς τὸν ὄντα, δωμάτιον. ἢ... εὐρὸς
ἐντὸς τῆς οἰκίας, ἢ... μέγα... ἐντὸς τῆς οἰκίας, ἢ... μέγα... ἐντὸς τῆς οἰκίας.

4) Τὸ ἄχυρον ποῦ ἀπεθηκεύετο. Εἰς ἀποθήκην (ἄχυρῶνα) ἐντὸς τοῦ
χωρίου ἢ εἰς τὸν ἀγρὸν καὶ παρὰ τὸ ἁλώνι. Πῶς ἐγίνετο ἡ ἀποθή-

5) Πῶς ἐγένετο (ἢ γίνεται) ἡ διαλογὴ τοῦ σπόρου. Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θερτισμοῦ ἀπὸ τοὺς καλυτέρους στάχυς ἢ μετὰ τὸ ἀλώνισμα ; ....

6) Μήπως όπου γίνεται ή διαλογή τοῦ σπόρου πρὸ τοῦ θερισμοῦ κατασκευάζεται τότε ἢ μετὰ τὸν θερισμὸν πλέγμα (πλεκτή) ἐκ σταχυῶν, τὸ ὁποῖον ἀναρτᾶται εἰς τὸ εἰκονοστάσιον ἢ ὀπισθεν τῆς θύρας κλπ ; .

Πῶς λέγεται ἡ πλεκτή αὐτή; Ποῖον τὸ σχῆμα της· ποῦ φυλάσσεται.
πρὸς ποῖον σκοπὸν καὶ ἐπὶ πόσον χρόνον; *Πλεγμαία Πλεκτός*

α'. 1) Κατὰ ποίας ἡμέρας τοῦ ἔτους λαμβάνει χώραν κατ' ἔθιμον εἰς τὸν τόπον σας ἄναμμα φωτιάς εἰς τὸ ὑπαίθριον. (Π.χ. παραμονὴ Χριστουγέννων, ἑσπέρas 23 Ἰουνίου (Κληδόνου), Ἀποκριές, πρώτη Μαρτίου, Πάσχα (κάψιμο τοῦ Ἰούδα), ἑσπέρas τῆς 31 Αὐγούστου κλπ.)

— 30 —

2) Πώς λέγεται ἡ φωτιά αὐτή; (π.χ. φανός, ἀφανός κλπ.).....

Λέγεται ἀποκριάτικη.....

β'. 1) Ποιοὶ ἀνάπτουν τὴν πυρὰν παιδιὰ, ἡλικιωμένοι, ποῖος ἄλλος; Παλαιότερον τὴν πυρὰν ἠγόρευαν ἄνδρες ἡλικίας 40 περίπου ἐτῶν. Σήμερον τὴν ἀνάπτουν παῖδες 15-18 ἐτῶν....

2) Ποῖος ἢ ποιοὶ συλλέγουν τὰ ξύλα, θάμνους κλπ. διὰ τὴν πυρὰν.

Τὰ κλέπτουν; "Αν ναί, ἀπὸ ποῖον μέρος; Ἀνέκαθεν ἡ συλλογὴ τῶν ξύλων (κλάδων ἐπάρσεων, κέδρων, πουρταριῶν, μοννετοῦ νας κλπ) ἐγένετο ὑπὸ παιδῶν ἡλικίας 8-15 ἐτῶν καὶ μετέφερον αὐτὰ γέροντας ἀπὸ τῆς παρακείμενῆς πηγαίης, ἀπὸ ἀριστερῆς ἢ δεξιῆς ἐνωρίτερον.

3) Πώς γίνεται ἡ συγκέντρωσις τῶν. (Περιγράψατε λεπτομερῶς)

Ἐποθετοῦντο ὠρὸς ὅτι μίαν αὐλὴν ἢ ὁποία εὐρίσκειτο κοντὰ εἰς τὸ χωρὸν θὰ ἀνάβαν ἐν φωτιά.

Ὅταν ἐσπέραν τῶν ἀποκριῶν πρὶν ἀνάγαν φωτίες, προσπαθῶν τὰ παιδιὰ τοῦ ἐνὸς καλεῖσθαι τῶν ἄλλων καὶ καλεῖσθαι ἀπὸ τῶν ἄλλων ὁποῖα.

γ'. Ποῖαι αἱ συνήθειαι εἰς κάθε τόπον διὰ κάθε πυρὰν;

1) Προσευχαί, διάφοροι ἐπικλήσεις, εὐχὴ, ἄσματα, κρότοι, θόρυβος.

Καταγράψατε τὰ σχετικὰ κείμενα Ἐγένετο μέγας θόρυβος

ἀπὸ κονδονῶν προβάτων, ἀλόγων (κνῆριά), τὰ ὅποια ἔκρουον δαιμονιωδῶς εὐθυκοὶ νέοι, καρναβάλια κτλ. ἤκουόν τοι ἄνθρωποι κραυγὰς καὶ ἄσματα ἄεσμα καὶ αἰσχρὰ ἢ κὴ δυνάμενα νὰ καταχράσωνται Πλὴν τῶν ἄσματος: "Μπρέ, μπρέ, μπρέ εὐ, τρανέ τις ἀποκριή, π' ἀποκριέωσιν κό τινί καὶ ταχὶά κό μουρανί."

2) Πηδημάτα, χοροὶ γύρω ἀπὸ τὴν πυρὰν. (Περιγραφή λεπτομερῆς)

Τὴν πυρὰν πηδοῦσαν, ὅσοι ἄρρεκες νέοι θεωροῦσαν τὸν ἑαυτὸν τοῦς ἱκανὰν πρὸς τοῦτο: Γύρω ἀπὸ τὴν πυρὰν ἐγέναντο χοροὶ ὑπὸ ἀνδρῶν καὶ χυτακῶν μαζί ἐνῶ συγχρόνως ἐτραγουδοῦσαν ἀποκριάτικα ἄεσμα ἄεσματα. Οἱ οἰκοδεσπότης τῶν χειτονικῶν οἰκῶν προσέφερον εἰς τοὺς ἄλλους ρακὶ καὶ χαλβά. Ὁ ἔθιμος διατηρεῖται ἀκόμη ἀλλὰ ἡτόνισεν.

- 3) Τί καίονται εἰς τὰς πυρὰς αὐτάς· (κάψιμον τροχοῦ ἀμάξης, λου-
λουδιῶν τοῦ Μάρτη, τοῦ στεφάνου τῆς Πρωτομαγιάς κλπ.) . . . .

- 4) Καίονται (ἢ ἐκαίοντο) ὁμοιώματα· π.χ. κατὰ τὸ Πάσχα ὁμοίωμα
τοῦ Ἰούδα· (περιγράψατε λεπτομερῶς) . . . . .

- 5) Παραθέσατε λεπτομερῆ περιγραφὴν τοῦ ἐθίμου εἰς τὸν τόπον σας

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Έργα
τοῦ διδασκάλου Δημοτ. Σχολείου
Πύργου Λαρίσης

Ἀθανασίου Κ. Οικονόμου

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Πρὶν εἰσελθῶ εἰς τὴν λεπτομε-
ρῇ περιγραφὴν τῶν τρόπων καλλιερχείας τῶν
δημητριακῶν, εἰς τὴν κοινότητα Πυργετοῦ Λαρί-
σης, κρίνω σκόπιμον, ὅπως ἀναφέρω, εἰς ποίους
ἀνῆκον αἱ ἰδιοκτησίαι τῆς ἀγροτικῆς περιοχῆς

Τὰ χωράγια ἀνῆκον εἰς τοὺς Τούρκους. Ὁ
τελευταῖος κατόχος αὐτῶν, ἦτο ὁ Μπαῖς Ρου-
σὶτ Πασᾶς καὶ τὰ διατήρησε μέχρι τὸ θάνα-
τό του, τὸ 1905. Οἱ κληρονόμοι του 20 τὸν
ἀριθμόν, ἐμοίρασαν μεταξύ των τὴν γῆν, ἡ ὁποία
περιελάμβανε καὶ κτήματα τῶν γειτονικῶν πρὸς
τὸν Πυργετὸν κοινοτήτων. Οἱ ἑπτὰ, ἐκ τῶν
ἀνωτέρω 20 βούρκων κληρονόμων, ἐπώλησαν
ἀμέσως τὴν κληρονομίαν τους εἰς κάποιον Χαλκιό-
πουλον. Βοιουτοτρόπως ἐχωρίσθη ἡ κτηματικὴ πε-
ριοχὴ τῆς κοινότητος Πυργετοῦ. Ὁ Χαλκιόπουλος
τὸ ἐπόμενον ἔτος 1906 τὰ ἐπώλησεν εἰς τὸν
Σκωθαρὲς καὶ ἀπὸ τὸν τελευταῖον, τὰ ἠγόρα-
σεν ὁ Ἀριστείδης Μεταξᾶς τὸ ἔτος 1908.

Τὸ ἔτος 1911 ἔγινε ἡ ἀπαλθεῖσις ² ^{ἀγορά} καὶ τὸ κτῆμα περιῆλθεν εἰς τὸ Δημόσιον. Ἀπὸ τοῦ ἔτους αὐτό, τὸ Κράτος ἐνοικίαζε τὴν κτηματικὴν αὐτὴν περιοχὴν, διὰ δημοπρασίας. Ὡς ἐνοικιασται ἀναφέρονται οἱ Μοῦρος Βασίλειος καὶ Κοτοριζὸς Βασίλειος, ἀμφότεροι κάτοικοι Πυργετοῦ. Τελευταῖος ἐνοικιαστής ἦτο ὁ, ἐκ Βόλου, Δημήτριος Καττόμαλλος.

Μέχρι τῆς ἐποχῆς αὐτῆς, οἱ γεωργοὶ ἐπλήρωναν εἰς ὅλους τοὺς προαναφερθέντας ἰδιοκτητάς, ἀπὸ τῶν Τούρκων δηλαδή, μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου ἐνοικιαστοῦ τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς παραγωγῆς εἰς εἶδος. Ἀπὸ τοῦ ἔτους ὅμως 1929, οἱ Πυργετινοὶ γεωργοὶ ἐπλήρωναν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ κράτος ἐνοίκιον εἰς χρῆμα, τὸ λεγόμενον "χιόμορο".

Τέλος τὸ ἔτος 1929 ἐδόθησαν ὑπὸ τοῦ κράτους τὰ "παραχωρητήρια", ὅποτε οἱ γεωργοὶ ἔγιναν κύριοι τῶν κτημάτων τους, τῶν ἰδίων ἐκείνων κτημάτων, τὰ ὁποῖα κατεῖχον καὶ προηγούμενως ἐκ κληρονομίας, χωρὶς φυσικὰ νὰ εἶναι ἰδικὰ των διὰ συμβολαίου. Τὰ κτήματα αὐτά, μετὰ τὴν διανομὴν, ἐξηγόρασαν εἰς τὴν συμβολικὴν τιμὴν τῶν 30-40 δραχ. κατὰ στρέμμα. Ὡς ἀνωτέρω πληροφορίας μοῦ ἔδωκεν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Σχολείου ὁ ἐκ Πυργετοῦ καταχρ-

μενος Βλάχος Μιχαήλ τοῦ Ἰωάννου, ἐτῶν 85, ἀ-
πόφοιτος τετραταζίου Δημοτ. Σχολείου).

Διὰ τὴν σποράν τῶν δημητριακῶν
προωρίζετο ὁ κάμπος καὶ τὰ "ρεβένια", ἐνῶ ὁ "Με-
ριάς" ἦτο φυλαγμένος διὰ τὴν κτηνοτροφίαν καὶ
τὸν ἐφύλαχον οἱ "γελαδαραῖοι". Ἐκεῖ ἔβοσκον
τῶν χωρικῶν οἱ ἀγελάδες, τὰ ἄλογα "ἀρχικιλιέδες",
καὶ τὰ αἰχοπρόβατα.

Ὁ Πατέρας ἐμοίραζε τὴν περιουσίαν εἰς
τὰ παῖδιά του, ἀλλὰ ἐκεῖνά ἔχινοντο κύριοι
μόνον μετὰ τὸν θάνατόν του, ὅσοι ἐν τῷ μετα-
ξύ πρὸ δυνατόν νὰ γίνῃ προσβαφαίρεσις κτη-
μάτων, ὑπὸ τοῦ πατρὸς, μετὰ τῶν νύιων του.

Μετὰ ὅμως ἀπὸ τὸ 1920, ἐπεκράτησεν ἡ συ-
νήθεια, νὰ δίδῃ τὴν ἀναλοχοῦσαν περιουσίαν
ἀμέσως μετὰ τὸν γάμον τῶν τέκνων του.

Οἱ κάτοικοι ἀνέκαθεν ὑπῆρξαν γεωργο-
κτηνοτρόφοι, οἱ δὲ τεχνῖτες παλαιότερον ἤχο-
λοῦντο μόνον μετὰ τὴν τέχνην των. Σήμερον
ὅμως οἱ τεχνῖται ἀσχολοῦνται καὶ μετὰ τὴν γεωργίαν.

Πρὸ τοῦ 1920 οἱ γεωργοὶ ἠρχάζοντο εἰς
τὰ κτήματα τοῦ Μπέη καὶ τῶν ἐν συνεχείᾳ
ἀγοραστῶν, δίδοντας τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς παραγωγῆς. Ὑπῆρ-
χον ὅμως καὶ τὰ κτήματα ἀπὸ τὰ "βακούφια",

ἐκκλησίες», τὰ ὁποῖα ἐνοικίαζον καὶ τὸ ἐνοικιον εἰς εἶδος ἐπλήρωναν ἀπ' εὐθείας εἰς τὰ «βακούρια».

Γενικῶς οἱ κάτοικοι πρὸ τοῦ 1920 ἦσαν φτωχοὶ γεωργοί, οἱ ὁποῖοι μόνοι ἐρχάζονταν τὰ κτήματα, ὑπῆρχαν ὅμως καὶ μερικοί, οἱ ὁποῖοι προελάμβανον καὶ ἐρχάτας εἰς ἐποχιακὰς ἐρχασίας, ὅπως εἰς τὸ θέριμα, ἐπὶ «εκαλό» ἰσκάλισμα, στὸ μάδεμμα τῶν φασουλῶν. Τὸ «μεροκάματο» πρὸ τοῦ 1910 ἦσαν 1,20-2 δραχ. Οἱ ἐρχάται αὐτοὶ ἦσαν ἐντολτοὶ καὶ ἐκ τῶν περιχώρων Κρανέας, Ρουάνης, Λιζερου (Καλλιπύκης), οἱ ὁποῖοι προελαμβάνοντο ^{καὶ} ὡς «τεοπαταραῖοι», χιδοπροβάτων. Μερικοὶ κάτοικοι ἤρχιζαν ἀπὸ τὸ 1912-1913, τὰ μεταναστεύουν εἰς τὴν Ἀμερικήν. «Ὅλοι οἱ ἄλλοι καὶ ὅσοι δὲν εἶχον τέχνην ἤρχάζοντο εἰς τὰ χωράφια τους.

Ἡ καλλιέργεια τῶν χωραφῶν ἀρχίξε ἀπὸ τὸν Αὐγούστο «Ξερὰ» διὰ τὰ ξεραθῶν οἱ «Ζουριές» καὶ νὰ προετοιμασθῇ τὸ κτήμα χιὰ τὴν «ὁπαρμοδιά», ἡ Λιπάσματα δὲν ὑπῆρχον καὶ τὰ χωράφια ἐλιπαίνοντο μόνοι τους ἀπὸ τὰς προεχώσεις τοῦ Ἰπνειοῦ ποταμοῦ, πού συχνὰ ἐπλημνύριζε ἢ ἐκαίχοντο οἱ καλαμιές τῶν δημητριακῶν. Ζωϊκὴ κοπρὰ ἐρρίπτετο

στά "μπάχτεδία", και στα "ρεβένια". Χημικά λι-
πάσματα χρησιμοποιήθηκαν δια πρώτη φορά τό-
τος 1938. Τα έφερε ως ανειπρόσωπος εταιρεία
λιπαμάτων ο εκ Πυργετού Ζησάκης Αστέριος
του Κων/νου.

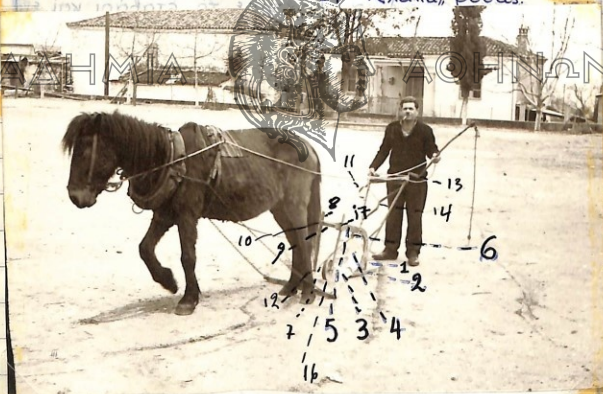
Τό όρχωμα γίνεται μέ τό ξυλάλετρο πού
τό έβερναν βόδια, αρχότερα από τοῦ 1900 και
έντεῦθεν χρησιμοποιήθηκε ὁ "γερμανός" (600 γράμ-
μα) κυρόμενον από βόδια ἢ ἄλογα. Από τοῦ
1923 στό ξυλάλετρο ἔχυνε μετατροπή, διότι ἔσε-
ψαν αὐτά ἐκ ἄλογα. Κόντευε τό σταβάρη καί ἔχι-
νε περίπου στό ἐχῆμα τοῦ "γερμανοῦ" δια τῆς
προσθηκῆς βιολῶν ἀντικειμένων. Βλέπε φωτογραφία.

175
41

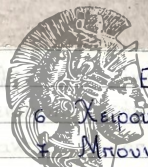
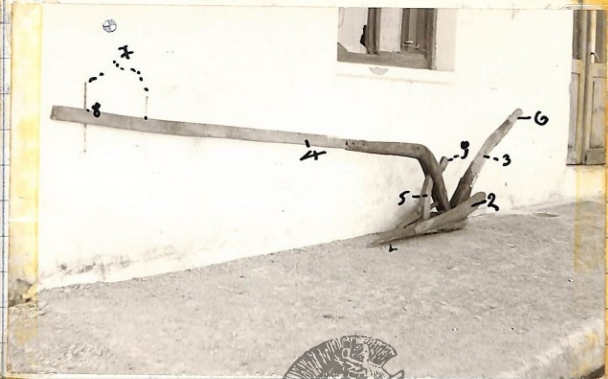
Τὸ σιδεράλετρον "χερμανός", ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ἑξῆς μέρη (βλέπε εἰκόνα 2)

1) Βάσις	9 Σταυρός
2) Ραβδὸνι ("στρώει")	10 Κλάπα
3) Ύγι	11 Χειροφυλακτήρας
4) Φτερό	12 Γάντζος
5) Σταβάρι	13 Χειρουλάδες
6) Θηλειὰ βέρχας	14 Μπακλαβωτά
7) Βέρχα	15 Μαχαίρα
8) Ὑψόμετρο	16 Ρόδα
	17 "Κλάπα", ρόδας.

Εἰκ. 2

Τὸ ξυλάλετρον ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ἑξῆς ἔξαρτήματα (βλέπε σχετ. εἰκόνα 3)

Εικ. 3

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

1. Ύψος
2. Παράβολα
3. Κουντούρι
4. Σταβάρι
5. Σπάθη
6. Χειραυλάδα
7. Μπουκλήθρα
8. Γρύπες
9. Σφήνα σπάθης

Τὸ ξυλάλειτρον τὸ κατεσκεύαζον οἱ ἴδιοι οἱ γεωργοὶ ἢ καὶ τεχνῖτες ἐντόπιοι: Καραπούλιος Ἐλευθέριος τοῦ Μιχαήλ, Κωνῖνος Σιώμος κτ.λ. (Βλέπε σελ. 47)

Τὸ σχῆμα τῆς σπάθης τοῦ ἀρότρου ἦτο ἐπιμηκες καὶ πρὸς τὰ ἄνω μόνις κυρεὶν κατεσκευασμένον ἀπὸ ξύλου, ὅπου εἰς τὸ κάτω μέρος ἔφερεν ὀπὴν, διὰ τῆς ὁποίας διήρχετο ἡ βιδερένια οὐρά τοῦ ὕψιου. Διὰ τὴν κατασκευὴν ἢ ἐπιδιόρθωσιν τοῦ

ξυλίου ἀρότρου ἐχρησιμοποιοῦντο τὰ ἐξῆς ἔργα·
 λεία: 1) Ἀρίδα μικρὴ καὶ μεγάλη, 2) ἐκεπάρι,
 3) Πρίονι, 4) "Σιμπλάρι, <κοπίδι> κ 5) ἐβεκούρι ἀπα-
 ραιτήτως.

Διὰ τὸ ὄρχωμα, μέχρι τοῦ 1920, ἐχρησι-
 μοποιοῦντο βόδια. Ἀλλοτε, ἀρχότερα, ἄλογα καὶ
 μουλάρια (μετὰ τοῦ 1920).

Τὰ βόδια ἐδεύοντο κατ' ἀρχάς στὸ ξυ-
 λάλειτρο, ἀρχότερα δὲ καὶ στὸ "γερμανό", (βλέ-
 τε εἰκ. 2). Ἡ μορφή τῶν ζευλῶν τοῦ ζυχοῦ
 ὡς ἡ εἰκόνα 4.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

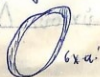

ΑΘΗΝΩΝ

75
8

Ζυγός μετὰ ζευλῶν Εἰκ. 4

Ὁ κρῖκος μέ τὸν ὁποῖον προσδένεται τὸ ἀρο-
 τριὸν γιὰ τὸ ὄρχωμα λέγεται "λουρί," κ γίνεται ἀπὸ
 ἔρμα ἀχελάδος ἢ βοδιοῦ. <εχ. α'>

Ἀπὸ τοῦ 1918 ἀρχίζει τὸ ὄρχωμα δι' ἐνὸς ζώου ἀλλὰ χρησιμοποιεῖται λαιμαριά, ἡ ὁποία περνᾷ εἰς τὸν λαιμόν τοῦ ζώου καὶ δένεται στὸν "τειαμπᾶ". Ἡ λαιμαριά ἔχει "θ' λειές", γιδερένιες στὰ πλάγια, ἀπ' ὅπου χαντζώνονται οἱ ἀλυσσίδες. Ἐν συνεχείᾳ πάνω ἐπὶ τὴν ράχη τοῦ ζώου τοποθετεῖται τὸ λεγόμενον "θαμαράκι", προεκτείνεται δὲ πρὸς τὰ κάτω μὲν "θ' λειές", κρεμαστὲς ἀπ' ὅπου περνῶν οἱ ἀλυσσίδες καὶ δένονται στὴν "παλάντζα", (βλ. πε εἰκ. 2, σελ. 6)

Τὸ χωράφι ὠρχόμενός ἐστι ὁ ἰδιοκτήτης, βοηθούμενος ἀπὸ ἄλλο μέρος τῆς οἰκογενείας ἢ ὠρχόμενος ὁ ὑπηρετὴς "χουσεμκιάρης", ἐπὶ τῇ ἐργασίᾳ αὐτὴ γίνεται μὲ τραπεζιό, τὰ ὅποια ὠρχώνουν μὲ ἀμοιβὴν 25 δραχ. κατὰ στρέμμα.

Τὸ ζεύξιμο τῶν βοδιῶν στὸ ζυλάλετρον ἐγίνετο ὡς ἑξῆς: Ἐτακτοποιοῦντο οἱ ζεῦλες, ὥστε ἡ λαιμαριά τοῦ ζυχοῦ νὰ ἔλθῃ ἐπάνω ἐπὶ τὸν λαιμόν τῶν βοδιῶν. Ἐπειτα κάτω ἀπὸ τὸν λαιμόν ἐδέοντο οἱ "λαιμπετήρες", ἢ «ζευλόεκ'να», οἱ ὅποιοι ἐρυθμίζοντο, ἀναλόγως τοῦ πάχους τοῦ λαιμοῦ τῶν βοδιῶν, διὰ συσφίξεων ἢ χαλαρώσεων τῶν "λαιμπετήρων". Καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴν πληχθῇ τὸ ζῶον διὰ τῆς τριβῆς ἐπὶ τοῦ ζυχοῦ. Κατόπιν ἐδένετο τὸ "σταβάρι" τοῦ ζυλάλετρον στὸ

λουρίον, πού στηριζόταν στο κέντρο του ζυγαῦ
 "κόκες", και περνούσαν δια τόν λόχον αὐτόν
 τις ζυλινες "μπουκλήθρες", διά νά στηριχθῇ. <Φω-
 τογραφία 5>

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

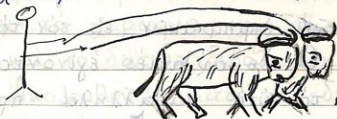

ΑΘΗΝΩΝ

ζεύξις ζυγαλιέτρον εἰς ζυγόν ^{δια βοδ.α.} <Φωτογρ. 5>

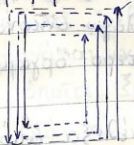
Κατά τόν ἴδιον τρόπον γίνεται τό ζεύξι-
 μος τῶν βοδιῶν και στο εἰδερᾶλειτρο "γερμανό",
 ἀλλά ὁ ζυγός εἶναι πιά μικρός, γιά νά
 διευκολύνωνται τά βόδια εἰς τό ὄρχωμα. Στο
 γερμανό, <εἰκ. 2> ἢ στο μετατραπέν ζυγαλιέτρον
 <εἰκ. 1>, γίνεται ζεύξιμο και μέ ἄλοχα. Σήμε-
 ρα, ὅλοι σχεδόν, πλὴν ἐλαχίστων ὀρχώνουν μέ
 τρακτέρ. Τά ζευγμένα βόδια κατευθύνονται μέ
 κριχιά, ἢ "εὐκρυρία", πού τά ἄκρα ἐδέοντο εἰς

τὰ κέρατα τῶν ζῶων καὶ ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν
μέρος αὐτῶν < εἰς β. >

Ἐν τῷ μεταξύ ἐχρησιμοποιοῦντο μέχρι
σήμερον καὶ ἄλλες μηχανές καλλιέργειας, οἱ
ὁποῖες βελτίωσαν τὴν παραγωγὴν καὶ ἀνακούφι-
σαν τὸν γεωργὸν ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ἐργασί-
αν ποὺ ἐγίνετο μὲ τὰ ἀρχαῖα ζῶα. Ἀπὸ τὸ ἔτος
1934 ἦτο ἐν χρήσει εἰς τὸν Πυργεῖον μηχανή
ἀλωναίου "πατόσα", ἡ ὁποία ἐκινεῖτο μὲ "κά-
το" 1935 ἐγερνίσθη τὸ πρῶτο τρακτέρ, τὸ δὲ
ἔτος 1953 μηχανὴ θερίσεως καὶ δεσίματος σταχυῶν,
ὡς καὶ ἡ θερίσοαλωναίτικὴ μηχανή, «κομπίνα».

Παλαιότερον τὸ ὄργωμα ἐγίνετο μὲ ἀνοικ-
νὲς αὐλακίαις μὲ ξυλάλετρο "πῆχανε ἔλα", σήμε-
ρον μὲ τὸ "γερμανό" γίνονται "επισουργίαι", δηλ.
περιφερειακὴ ἀρῶσις < εἰς γ. >

Ἡ σπορὰ ἐχωρίδετο μὲ αὐλακίαις ἢ κα-
θε σπορὰ εἶχε πλάτος 12 βήματα (ντρακί-

Μέ σκαπάνη δέν ἔχινε ποτέ ἡ καλλιέργεια τῶν, δημητριακῶν εἰς τόν τόπον μας.

Οἱ δέ αὐλακιές ἐγίνοντο καί γίνονται μέ τό ὑνί παράλληλα πρὸς τὸ ἔδαφος καί εἰς βάθος, ὅ ὑνί τοῦ ξυλαλέτρου ἔφθανε 20 ἐκ μέσα εἰς τὴ γῆ. Μὲ τὰ σημερινά ὅμως μέσα ἡ ἄρωσι γίνεται βαθύτερα καί ἡ ἴδια εἰς ὅλας τὰς καλλιεργείας.

Ἀφοῦ ἐκτελεσθῇ ὡς προαναφέρθη τὸ πρῶτο ὄρχωμα κατὰ τὸν μῆνα Αὐγούστου, τὸ λεχόμενον "ξερκό", ἔκτελεσθη τὸ "διβόλι" τὸν Ὀκτώβριον, μετὰ ἀπὸ βροχίν. Ἡ ἐργασία τοῦ πρώτου ὀρχώματος ἐκτελεσθῇ μέχρι τὴν μεσημβρίαν, διότι τὰ ζῶα δέν εἶχαν ἀντοχὴν γὰρ ἐργασθῆναι, λόγῳ τοῦ καύσωνος, καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας. Ὁ διβόλι πολλοὶ ἐκ τῶν γεωργῶν δέν τὸ ἐκτελεστούν, εἴτε διότι δέν διέθετον "δωχάρι", ἢ εἴτε, διότι δέν ἠδύνατο, λόγῳ οἰκονομικῶν, γὰρ πληρῶσουν καὶ δεύτερο ὄρχωμα διὰ τὴν ἴδιαν σποράν.

Ἐκ τῆς ἀνωτέρω πληροφορίας συνέλεξα ἀπὸ τὸν κ. Μαχαλὶὸν Γεώργιον, κάτοικον Πυργετοῦ, ἐτῶν 76, ἀπόφοιτον Τετραταζίου Δημ. Σχολείου.

Διὰ τὰ κηπευτικά ἔχοντο δύο ὀρχώματα (ἄλντρια), τὸ πρῶτο τὸν Ὀκτώβριον διὰ τὰ «χωνέψη τὰ χορτάρια», καὶ τὰ «ἀρχάση ἢ γῆς» καὶ τὸ δεύτερον «διβόλι» τὸν Μάρτιον μῆνα. Ἀκολουθοῦσε μετὰ τὸ «δεντέρι», ἢ «δεντέρισμα» μὲ «τσαπί» καὶ κατόπιν, πάλι μὲ τσαπί ἐκόβοιτο αὐλακιές. Τὸ φύτευμα, εἰς τὰ περισσότερα τῶν κηπευτικῶν, ἐγένετο ἐπὶ τόπου. Ἐκτὸς ἀπὸ τῆς μελιτσανιᾶς καὶ πιπεριᾶς, ποὺ μετεφέροντο ἀπὸ τὸ φυτῶριον (ἄβραια),

ἡ δὲ ἀνωτέρα πληροφορία παρέδωκεν ὁ κ. Μουλουδης Θεμιστοκλῆς, κατοικὸς Πιργετοῦ, ἑτῶν 70, ἀπὸς Δημοτ. Σχολείου.

Ἐνα χωράφι γιὰ τὰ ελαρθῆναι βιτάρη ἢ ἄλλο δημητριακόν, ἔπειτα ἀπὸ πολλῆς τῆς καλλιέργειας, εἶναι ἀρκετὸν γὰ παραμεῖναι εἰς ἀχρανάπανσιν ἕν ἔτος. Σήμερον ὅμως, ἐκτὸς ἀπὸ τὰ «ρεβένια», δὲν ἀφήνονται χωράφια δι' ἀχρανάπανσιν, διότι καλλιεργοῦνται ἄλλα φυτὰ καὶ ὅποια ξεκουράδουν τὰ χωράφια.

Διὰ τὸ καθὲ εἶδος καλλιέργειας ἔχοντο τὰ ἑξῆς ὀρχώματα:

1. Τὰ δημητριακά:

Όπως ανεφέρθη, γίνονται δύο ὀρχώματα, ἓνα τὸν Αὐγούστο καὶ ἓνα τὸν Ὀκτώβριο. Μετὰ τὸ διβόλι τοῦ Ὀκτωβρίου, τὸ χωράφι εἶναι ἑτοιμο διὰ τὴν σποράν, ἥ ὁποία θὰ ἀρχίσῃ κατὰ τὸν μῆνα Νοέμβριο. Διὰ τὴν σποράν ὁ γεωργὸς ἐτοίμαζε τὸν σπόρον ἀπὸ βραδύ, καὶ ἀφοῦ ἔκαμε τὴν τελωταίαν ἐπιθεώρησιν ἐπὶ τὸν ἐννεχά τον (ἀλέτρι, ζυγὸ καὶ ἐξαρτήματα αὐτῶν, ἑτροβᾶ, (ταχάρι), ἀξιάλ κτλ.) τὰ ἐτοποθετοτοῦσε εἰς μίαν ἄκρην τῆς αὐλῆς, ὥστε τὴν ἐπομένην, ἀφοῦ τὰ παραλάβῃ, φορτώνοντας αὐτὰ, μαζί με τὸν σπόρον ἐπὶ τὴν γαῖδα, τὰ ξεκίνησεν διὰ τὴν δουλειά.

Όταν ἔφθανε ἐπὶ τὸ χωράφι ἔδενε τὰ βόδια ἢ τὰ ἄλογα ἀρχότερα (1920) καὶ κἀνώντας τὸ σταυρὸ τοῦ ἀρχίζε τὴν "σπαρμονιά". Ἐκοβε εἰς "σπορίες", ἀφοῦ μετροῦσε 12 βήματα (ἑτρακίλια,) εἰς πλάτος. Ἐβάσε τὸν ἑτροβᾶ ἢ ἐπὶ τὸ "σακκί", σπόρον καὶ ἀρχότερα τὸν κουβᾶ. "Χούρτωνε" τὸν σπόρον, διεσκόρπιζε αὐτὸν ἐπὶ τὴν "σποριά" καὶ μετὰ, ἐπὶ ἀλέτρι "παράχωνε" (κυίπαζε) τὸν σπόρον.

Οἱ γιαχιάδες μέσα ἐπὶ τὸ "σακκί", μετὰ τὸν σπόρον, ἔβασαν καρύδια καὶ ρόδια, τὰ ὁποία

ἔρχε κατὰ τὴν σποράν ὁ γεωργός. Συμβό-
λιδαν δέ, τὰ μὲν καρύδια τὰ ψωμῶν, τὸ
"εἰάρ", τὰ δέ "ροῖδα", τὰ "φικιάση" κάθε
στάχυ πολὺ καρπὸν, τόσον ὅσο εἶναι καὶ τὰ
"εἰριά", ἀπ' τὸ "ροῖδο".

2. Ὁ καλαμπόκι: Διὰ τὴν καλλιέργειαν τοῦ
καλαμποκιοῦ ἐκίνοντο τρία ὄρχωματα. Ὁ
πρῶτος τὸν μήνα Μάρτιον, τὸ "διβόλι", τὸν
Ἀπρίλιον καὶ τὸ "τριβόλι", τὸν Μαῖον. Διὰ
ἀπὸ τὸ ἕνα ὄρχωμα ἕως τὸ ἄλλο, ἔμελλε
λάβει μία σταθερὰ χρονικὴ περίοδος 22
περίπου ἡμερῶν. Μετὰ ἀπὸ κάθε ὄρχωμα
ἀκολουθοῦσε σβάρνισμα μὲ πλεκτὴ ζύλη.
"σβάρνα". Στὰ δύο πρῶτα νὰ λυώσουν τὰ
"σβόλια", στὸ τριβόλι δὲ νὰ κρατηθῇ ἡ
"νότη", {ὑψασία}.

Τὸ πρῶτον πρῶτον δεκαήμερον τοῦ
Ἰουνίου ἐκίνετο ἡ "σπαρμοδιά", συγχρόνως
δὲ, ἐκίνετο ἡ καλλιέργεια τῶν φασουλιῶν.
Οἱ "σοδιές", αὐτὲς ἐλέχοντο "ὄψιμες". Τὰ φα-
σόλια ἦσαν δύο εἰδῶν "ἄσπρα", καὶ τὰ "γυ-
φτοφάσουλα", {μαυρομμάτικα}. Τὰ δευτέρα, ἐκ-
κίνετο, δὲν καλλιερχοῦνται. 22-24 ἡμέρες
μετὰ τὴν σποράν, ἐκίνετο καὶ γίνεται συγχρ-
ως τὸ ἀραίωμα ("ἄριωμα") καὶ τὸ ἐκάλισμα

ἑκάστος, γ. Τὸν Ὀκτώβριον ἔχινετο ἡ συκομιδὴ, ταυτοχρόνως τοῦ καλαμποκιοῦ καὶ τῶν φασουλίων. Ἀκολουθοῦσε ἡ μεταφορὰ εἰς τὰ "κουτσέκια", μετὰ τὰ ζῶα.

3. Τὰ ρεβύθια: Διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν ρεβυθίων γίνονται δύο ὀρχώματα, ἓνα τὸν Ὀκτώβριον καὶ διβόλι τὸν Μάρτιον, ἐνῶ ταυτοχρόνως ἀκοφονδῇ "εἰπαρτός", (εἰπορά). Τὸν Ἰούλιο γίνετο ἡ συκομιδὴ δι' ἐκρίζωσιν καὶ ἀκολοθεῖ ὁ ἀλατινός ("τσιαιτμός"), φ. 11

4. Ἡ Ρόβη ἐκαλλιέργετο ὅπως καὶ εἰς τὰ ρεβύθια, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰ "ρεβέκια".

5. Τὰ κουκιά σπέρνονται τὸν Ὀκτώβριον ἀφ' οὗ γίνουσι δύο ὀρχώματα. Αὐχονεγο καὶ Ὀκτώβριον καὶ εἰπαρτός. Ἡ συκομιδὴ γίνετο τὸν Ἰούλιο.

6. Ὁ βῆκος σπέρνεται ὅπως καὶ τὰ κουκιά.

7. Τὸ τριφύλλι: Ἡ καλλιέργεια τοῦ τριφυλλιοῦ ἔχινετο ὅπως καὶ σήμερον. Τὸ πρῶτον ὀρχωμα ἔχινετο τὸν Σεπτέμβριον μετὰ ἀπὸ βροχίν. Τὸν Φεβρουάριον ἔχινετο τὸ "διβόλι", τὸν Μάρτιον τὸ "τριβόλι", εὐάρνισμα, "εἰπαρτός", καὶ πάλιν εὐάρνισμα, διὰ τὰ ἰσοπεδωθῆ, ἐκχωράφι.

Κατά τὴν διάρκειαν τῶν ὀρχωμάτων, ὁ καθαρισμός τοῦ ὑγίου καὶ λοιπῶν μερῶν τοῦ ἀρότρου, ἐγένετο μὲ τὸ ξυλοσίδερο τῆς ἀξιάλης (βουκέντρας).

Τέλος μετὰ ἀπὸ κάθε ὀρχωμα καὶ διὰ ὁποιαδήποτε καλλιέργεια ἐγένετο σβάρνισμα μὲ εἶθρα (φωτογρ. 65').

Ἐρχαλεῖα διὰ τὴν σκαφὴν μερῶν τοῦ ἀγροῦ πού δὲν ὠρχώθηκαν, ἐχρησιμοποιοῦντο τὸ "γκιέ", ἢ ἡ "τεάπα", διὰ κάθε δὲ ἐκάψιμο τοῦ χωραφιοῦ καὶ κυρίως τοῦ κηπου ἦτο, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω καὶ ὁ μπαλτσός (φωτογρ. 66').

«ΜΕΛΕΤΑ» ὅτι δὲν.

Φωτογραφία 6

α' μπαλτσός, β' τεάπα, γ' γκιέ, δ' σβάρνα.

Διὰ τὰ ὄπλα ἀνέκαθεν χρησιμοποιοῦνται
τὰ πρῶτα χωράφια. Διὰ τὴν ρόβην τὰ
κρεβένια, Διὰ τὸ τριφύλλι οἱ "ποταμιές", ἔφημε-
ρον ὅμως χρησιμοποιεῖται καθε χωράφι, τὸ ὁ-
ποῖον πρέπει γὰρ ξεκούρασθῇ (ἀγγρανὰ παυεῖς)
καὶ "τὰ χινη γάμα", (τὰ ξαναγοιῶν).

Τὰ χεώμπλα, δι' ἀγνώστους λόγους, δὲν
καλλιεργήθηκαν ποτὲ εἰς τὸν Πυργετὸν.

Β' ΘΕΡΙΣΜΟΣ

Μέχρι τὸ 1953, πού ἄρχισαν νὰ
έρχωνται οἱ θεριδοαλωνιστικὲς μηχανές, τὰ
δρηπάρια, ἐθερίζοντο μὲ τὸ ὀδοντωτὸ δρε-
πάνι καὶ τὸ 'λελέκι, μὲ τὴν ὁμαλὴν τοῦ λε-
πίδα. Τὰ χόρτα τὰ προσριζόμενα διὰ τὴν
τροφὴν τῶν ζώων ἐθερίζοντο (κουεῖζονταν)
μὲ τὴ "κουεῖα", τῆς ὁποίας ἡ λεπίδα
ἦταν ὁμαλὴ καὶ στυριζόταν ἐπὶ "κουεῖ-
λο" μὲ "κλάπα" καὶ σφήνα. Τὸ "κουεῖ-
λο", στὸ κέντρο εἶχε μίαν ὀπήν, ἀπὸ
ὅπου ἐπερνοῦσεν ἡ "χειρουλάδα", (μικρὴ
ξύλινη λαβή).

Μικρὴ ξύλινη λαβὴ εἶχε καὶ τὸ
ὀδοντωτὸ δρεπάνι ὡς καὶ τὸ 'λελέκι,
τὰ δρεπάνια ἐπρομηθεύοντο οἱ γεωργοί.

ἀπὸ τοῦ Λιτόχωρον Κατερίνης ἢ ἀπὸ τὴν
Λάρισαν. (Βλέπε φωτογρ. 7)

134

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

Φωτογραφία 7

α, α₁ λελέκια καὶ παλαμαριά

β' δρεπάνι

γ' κονοά

Τὰ λελέκια ὅμως κατεσκεύαζαν οἱ
ἐντόπιοι "εἰδερᾶδες, { "χαλκιάδες, }.

Θερισμός δι' ἐκριθώσεως ἐχίνετο καὶ
γίνεται μόνον εἰς τὰ ὄσπρια { φαβόλια-ρε-
βύθια } καὶ εἰς τὴν ρόβην.

Τὰ δημητριακὰ ἐθερίζοντο σὲ ὕψος
15 περίπου ἑκατοστῶν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους, διὰ

τά παραχθῇ μεγαλυτέρα ποσότης ἀχύρου. Σήμερον ὅμως οἱ μηχανές τὸ θερίζουν εἰς ὕψος 35 ἑκατ. περίπου. Τὰ στάχνα πού ἔμειναν στὸ χωράφι ἐλέχοντο καὶ λέγονται "μπορμπολοῖ". Αὐτὰ, γυναῖκες φτωχῆς τὰ μάζευαν ("μπορμπολοχοῦσαν"), διὰ τὰ κερδίσουν τὸ λίγο σιτάρι, πού εἶχαν.

Οἱ θερισταὶ ὅταν ἀρχίζε ὁ θερισμὸς τοποθετοῦσαν στὸ ἔδαφος τὰ δράχματα ("χεριές"), κοιοντοτρόπως, ὥστε τὰ στάχνα τὰ βλέπουν πρὸς μίαν κατεύθυνσιν. Οἱ "χεριές" ἦταν τόσες, ὅσες καὶ ὁ τοπὸς, πού ἔφθανε ὁ θεριστὴς τὰ θερίσῃ, χωρὶς τὰ μετακινήσῃ, πέραν τοῦ ἐνὸς βήματος. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δημιουργοῦσε μεγαλύτερες χεριές.

Τὰ χωράφια ἐθερίζον οἱ ἴδιοι οἱ παραχωροὶ μετὰ τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας των. Ὅσοι ὅμως εἶχαν πολλὰ στρέμματα, ἐπαιρναν θεριστὰς ἐντοπίους ἢ ἐκ τῶν περιχώρων (Κρανέας, Ραφάνης, Σκοτίνας, Νεβεροῦ (Καλλιπεύκης)).

Ἡ ἀμοιβὴ τῶν θεριστῶν πρὸ τοῦ 1920 ἦτο 1,20 δραχ. τῶν γυναικῶν καὶ 2 δραχ. τῶν ἀνδρῶν, οἱ ὅποιοι χρησιμοποιοῦσαν «Πελέκη». Ἀρχότερα ἢ ἀμοιβὴ εἶχνε-

το "ξεκοπῆς", συνήθως εἰς εἶδος καί μέ παροχήν φαητοῦ.

Αἱ γυναῖκες, ὅταν ἐθέριζον, ἔφερον εἰς τὸ ἀριστερό χέρι περιτύλιγμα ἀπὸ κομμάτι ὑφάσματος ἢ μαντήλι. Οἱ ἄνδρες, οἵ ποιοι ἐθέριζον μέ "λελέκι", ἐχρησιμοποιοῦσα τὴν "παλαμαριά". Ἡ "παλαμαριά" ἦταν ἕνα ξύλο (σανίς) μέ τέσσαρες ὑποδοχές (κοιλώματα), εἰς τὰ ὅποια ἔμπαινον τὰ τέσσαρα δάκτυλα τῆς ἀριστερᾶς χειρός, διὰ τὰ προφυλάσσωνται, κατὰ τὸν θερισμόν ἀπὸ τῆς λεπίδα τοῦ "λελεκιού". Ὁ ἀντίχειρ ἔμεινεν ἐκτὸς τῆς "παλαμαρίας", διὰ τὰ συλλαμβάνει τὴν χειρᾶν.

Κατὰ τὴν ἑναρξιν τοῦ θερισμοῦ οἱ ἄνδρες ἔδεναν σφιχτότερα τὴν μέση των μέτῳ "δουνάρια", διὰ τὰ μὴν "ανοίξη ἢ κατὶνα", (μέση) καί πονᾷ.

ὑπῆρχεν ἡ συνήθεια ὁ θερισμός νὰ ἀρχίσῃ τὴν ἡμέραν Δευτέρα ἢ Τετάρτη. Κατὰ τὴν διάρκειαν δὲ τοῦ θερισμοῦ ἐτραχουδοῦσαν διάφορα τραχούδια. Τὰ τραχουδοῦσαν κυρίως γυναῖκες καί οἱ πῖο γέες ἀπ' αὐτές ἐκὰ "χοιτσίονμα", (διαλείμματα) ἐπιάνοντο καί ἐχόρευαν. Τραχούδια ποὺ ἐσυνηθίζοντο ἦσαν κυ-

ρίως τὰ κατωτέρω ἀναφερόμενα:

1) Κάτω στὰ δασεῖα πλατάνια στήν κρυόβρυση
κάθονται δυὸ παλληκάρια καὶ μιὰ λυγερή.
κάθονται καὶ τρώγ' καὶ πίνουν καὶ τὴν ἔξετασαν:
«Διαμαντούλα μ' εἶ βῆς τέτοια, τέτοια κίτρινη,
μήπως ἴεκιος σέ πατάει, μήπως φάντασμα»;
«Μήτε ἴεκιος μέ πατάει μήτε φάντασμα,
μέ πατάει ὁ γιὸς τοῦ Μπέη, τὰ μεσάνυχτα».

2) Μιὰ καλοχρῆνὰ βερχιάνιζε στὴν ἄκρῃ τοῦ θαλάσσιου
μέ τὰ μαλλιά της ξέπλεχα, τὰ χέρια σταυρωμένα.
-Καραβοκύρη, φώναζε, καραβοκύρη λέχει,
αὐτοῦ τὸν γιὸ πόχεις αὐτοῦ, αὐτό τὸ παλληκάρι,
κουπὶ γὰρ μὴν τοῦ δώσης, οὔτε καὶ παλαμάρι,
ὅσο γὰρ πᾶνω καὶ γὰρ ῥθῶ καὶ πίσω γὰρ χυρίσω
γὰρ φέρω τ' ἄβπρα στήν ποδιά, τὰ χροῖα ἐνὶ
μαντίλι.

3) Νεραντζοῦλα φουντωτή, ποῦται εἴανθι
ποῦχες πρῶτα;
ποῦναι κι ἡ ὁμορφιά β'.
Φύσηζε βοριάς κι ἄερας καὶ τὰ χιρέμιε
-Σέ παρακαλῶ, βοριά μου, κράβα εἰχανά
γιὰ ν' ἀράζουν τὰ καράβια τὰ Ζαχοριανά,
ποῦχουν ταῦτες παλληκάρια κι ὁμορφα παιδιὰ.

Ἰθά ἀνωτέρω τραχούδια συνέλεξα εἰς τὸ χρῆ-
μα τοῦ Σχολείου ἀπὸ τῶν κ.κ. Ἀνεώνιον Τσιά-
τσιοι τοῦ Δημητρίου, κατοίκου Πυργεῶν ἐτῶν
50 καὶ Μαχαλὶόν Γεώργιον τοῦ Ἰωάννου ἐτῶν
76.

Κατὰ τὸν θερισμὸν δὲν ἄφηναν καθό-
λου ἀθέριστον μέρος. Οἱ περισσότεροι ὅ-
μως, τοὺς πρώτους βράχαις πού ἐθέριζον
τοὺς ἐπλεκαν σταυροειδῶς καὶ ἔκαμαν "χτέ-
νι", τὸ ὁποῖον κρεμοῦσαν κάτω ἀπὸ τὸ εἰ-
κονοστάσι.

Ἀπὸ αὐτὸ ἐπαφίαν σπόρους καὶ τὸ
ἐπομένον ἔτος ἐρύπαν εἰς τὸν σπόρον, τὸ
προσριζόμενον διὰ τὴν νέαν σποράν.

Τὸ "δεμάτιασμα" τῶν σταχυῶν ἐγίνετο
ἀμέσως μετὰ τὸν θερισμὸν ἐὰν τὸ "γέννημα"
ἦτο ξερὸν, ἄλλως ἀφήνετο γὰ ξεραθῇ 1-2
ἡμέρες καὶ μετὰ "δεματιάδονται". Τὰς πρωί-
νὰς ὥρας ἐκοπταν κοιλαμιά μὲ βράχια, τὸ
λεχόμενον "δεματικό" καὶ τὸ ἄφηναν εἰς μέ-
ρος σκιερὸν, διὰ γὰ διατηρηθῇ ὑγρὸ καὶ
μαλακὸ καὶ γὰ μὴν ξεραθῇ. Τὸ "δεμα-
τικό" αὐτὸ θὰ χρησιμεύσῃ εἰς σχοινί, διὰ
γὰ δεθοῦν τὰ δεμάτια.

Τὰ δεμάτια ἔδενεν ὁ "μπαχλατζής",

Ένας από τους θεριστάς. Το "δερματικό", τοποθετούσε ο θεριστής, βάζοντας επάνω σ' αυτό 4-5 "χεριές", σταχνα ο "μπαχλατζής", τό 'έδενε. Διά τό σφίξιμο χρησιμοποιούσε ένα ξύλινο όργανο, πού 'ελέγετο "κλειτσινίκος", (σχ. 1)

σχ. 1

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Ο "μπαχλατζής", μπορούσε να 'εξυπηρετήσει 2-3 θεριστάς, δέν ήταν όμως μόνιμος πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν, διότι ὁ "μπαχλατζής", ἀρχότερα 'εἶναι θεριστής καί ἄλλος θεριστής χιόσαν "μπαχλατζή", κτλ.

Τὰ δερμάτια, μετὰ τὸ δερμάτισμα, ἐτοποθετοῦντο ἀνά 10 εἰς σωρούς, πού 'ελέχοντο "τσέρνια", καί ἦταν ἑτοιμα πρὸς φόρτωσιν. Ἡ πάλι ἐτοποθετοῦντο ὅλα μαζί εἰς ἓνα μέρος τοῦ χωραφιοῦ εἰς "θημωτιές", μὲ τὰ σταχνα πρὸς τὸ κέντρον. Στὰ "ρεβένια",

οἱ θημωνιές ἐφράζοντο, συνήθως μέ "παλιού-
ρια", ὅσο νά ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ ἀλωνισμοῦ,
πρός προφύλαξιν ἀπό τὰ κοπάδια τῶν ζώων.

Ἡ πατάτα δέν καλλιερχίθη ποτέ
εἰς τὸν Πιρχετόν.

Συγκομιδὴ σανῶν.

Τὰ ζῶα ἐτρέφοντο καὶ τρέγονται
κατὰ τὸν χειμῶνα μέ ξηρά χόρτα (τριφύλλι,
βῆκη, ἀχριοχόρταρα, ἄχυρο).

Τὸ πῶς ἐγίνετο ἡ σπορά τοῦ τριφυ-
λίου ἔχει προαναφερθῇ.

Μετά τὴν σποράν, 2-3 μῆνες μετά
τοῦ σπαρτοῦ, γίνετα θερισμός μέ "κοσσοί". Ἐ-
πειτα ἀφήνεται 3-4 ἡμέρες διὰ ξήρανσιν
ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, αφοῦ ἔδιαμέεως
ἐχυρίζετο μέ τὸ "γκούλ", ὥστε νά ἔλθῃ τὸ
κάτω μέρος, ἐπάνω καὶ τὸ ἄνω κάτω.

Κατόπιν ἀκολουθεῖ τὸ "μπαλλάρισμα".

Τὸ "μπαλλάρισμα", παλαιότερον,
ἐγίνετο "τλοῦπες", μέ τὰ χέρια. Ἀρχότε-
ρα ἐγίνοντο μπάλτες μέ τὴν "καββόνα",
καὶ ἐδένετο μέ "πέτρες", (φλοῦδες) ἀπὸ
κλάδους μουριάς. (φωτογρ 8)

Σήμερα γίνετα κυρίως μέ "πρέ-
τες".

Τὸ τριφύλι ἀρχότερα ξαναμεγαλώνει
καὶ ἀκολουθεῖ δεύτερο "μαχαίρι", κόψιμος
καὶ γὰρ παλαιὰ τριφύλλια γίνονται
μέχρι πέντε μαχαίρια.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Φωτογραφία 8

"Κασσότα" διὰ "μπαλλάρισμα,"

Σήμερα εὐὸ θερισμό τῶν ερι-
φυλλῶν χρησιμοποιεῖται ἡ κοπτική μη-
χανή.

Ὁ βῆκος θερίζεται μόνον μὲ τὴν
κοσσά, κατὰ τὸν μῆνα Ἰούνιο καὶ

ἀφού Ξηρανθῇ, ὅπως τὸ τριφύλλι, ἐπὶ 8-10
 ἡμέρες, ἀκολουθεῖ τὸ "μπάλλαρμα, μέ" κα-
 σόνα". Παλαιότερον ἐχίνετο "τλοῦπες",

Τὸ δέγμο τοῦ χόρτου ("μπάλ-
 λαρμα") γίνεταί ὡς ἑξῆς: Μεταφέρεται ἐ-
 ντός τοῦ χωραφιοῦ ἡ "κασσόνα", ἡ ὁποία
 εἶναι ξυλίνη, διαστάσεων 1 μετ. μήκους, 0,6
 πλάτους καὶ ὕψους 0,65 ἐκ. καὶ ἀφού τοπο-
 θετηθοῦν "πέτσες" μουριάς, ἀντὶ σχοινίου, ἔτε-
 ῶστε τὰ ἄκρα τῶν γὰ ἐξέρχονται τῆς
 "κασσόνας", ἐρρίπτετο ἐντός αὐτῆς τὸ χόρτο
 μέ "ἀγκάλιες", ἢ μέ τὸ "θκούλι". Ὅταν ἐγέ-
 μισεν ἡ "κασσόνα", ἐπιέζετο διὰ τῶν ποδῶν
 καὶ κατόπιν ἐδένετο μέ τῆς "πέτσες", καὶ
 μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς "κασσόνας" διὰ τῶν
 χεὶρῶν, ἡ "μπάλλα" ἦτο ἕτοιμη πρὸς μετα-
 φοράν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

Ἀλωνισμός.

Τὰ δερμάτια μετεφέροντο διὰ τῶν
ζώων ἀπὸ τὸ χωράφι εἰς τὸ ἄλῳνι καὶ ἐ-
τοποθετοῦντο περιφερειακῶς, ὥστε οἱ ἐτά-
χυνες νὰ βλέπουν πρὸς τὸ ἄλῳνι. Πα-
λαιότερον ὑπῆρχαν μόνιμα ἄλῳνια ἀλλὰ
καὶ προσωρινά. Τὰ μόνιμα ἦταν εἰς ἰδιό-
κτητα "κτῆματα" καὶ τὰ προσωρινά εἰς κοι-
νοτικούς χώρους, εἰς τὰς θέσεις "γελαδάρια",
"καρυῖς", "μπαριάμακα", "βειατάλη", ἀνῆκον
δὲ, διὰ τὸ ἔτος τῆς κατασκευῆς, εἰς τὸν κα-
τασκευαστήν. Κατόπιν ἀδείας αὐτοῦ, ἐδίδε-
το θείρα καὶ εἰς ἄλλους καλλιερῆτας.

Ὁ χωρισμός τοῦ γεννήματος ἀπὸ τὰ
ἄχυρα, ἐκινετο πάντα εἰς τὸ ἄλῳνι.

Τὸ ἄλῳνισμα παλαιότερον ἤρχιζε
ἀπὸ εἰς 20 Ἰουλίου καὶ τελείωνε στὶς 15
Αὐγούστου. Σήμερον γίνεται μὲ μηχανές.

Τὰ ἄλῳνια ἦσαν "χωματάλω-
να", στροχχυλά, διαμέτρου 30-35 πόδια. Τὰ πε-
τράλωνα ποὺ ὑπῆρχαν μέχρι τελευταίως σή-
μερον ἔχουν καταστραφῇ.

Τὰ "χωματάλωνα", ἐκινοντο κάθε χρόνο,
πρὶν ἀπὸ τὸν ἄλωνισμό, ἀφοῦ ἐκαθαρίζετο
ὁ χώρος ἀπὸ τὰ χόρτα, μὲ τὴν βοήθειαν

τῆς "τσάπας" καὶ τῆς σκούπας / ἀσπροφόνκος
λοιγ. Ἡ ἐρχασία αὐτὴ ἐγίνετο τὸν Ἰού-
λιο καὶ ἀρχίζε ἀμέσως ὁ ἀλωνισμός, χωρὶς
ἰδιαίτεραν προτίμησιν ἡμέρας.

Ἐστρώνοντο τὰ δεμάτια, ἀπὸ τῆς 4 τὸ
πρῶτ, ὡς ἐξῆς: Ἐνα δεμάτι ἐστήνετο ὀρθίον
στὸ κέντρο τοῦ ἀλωνοῦ, διότι δὲν ὑπῆρχε ἀ-
λωνόστυλος. Ἐπειτα γύρω ἀπὸ αὐτὸ ἐτοποθε-
τοῦντο ἄλλα δεμάτια, λίχο πλαχίως μετὰ
στάχνες ἐπάνω καὶ μετὰ τὸ "δερματικό," κομ-
μένο. Γύρω- γύρω, πρῶτὴ εἰς περιφέρεια, τὸ
ἀλῶνι ἀφένετο "ἀερώσει," ὥστε τὰ ὑπάρχοντα
περίθωρον ἀριστερόν, διὰ τὰ μὴν φεύγοντα
κατὰ τὸ ἀλῶνισμα, οἱ στάχνες, ἔξω ἀπὸ τὸ
ἀλῶνι.

Τὸ ἀλῶνισμα πρὸ τοῦ 1912 ἐγίνετο
μέ βοδία, ἀρχότερα μέ ἄλογα. Τὰ ζῶα πε-
ριεφέροντο κυκλικῶς σέρνοντα τὴν "δουκάνη"
καὶ ἔκαμαν τοὺς στάχνες ἄχυρο, ἀποχωρίζο-
μένου τοῦ καρποῦ.

Τὰ βοδία ἐξεύοντο εἰς τὸν μικρόν
δυσχόν, ποὺ στὸ κέντρο του, στὸ λουρί, περ-
νοῦσε τὸ σταβάρη καὶ ἐσηρίζετο μετὰ
"μπουκλῆθρες". Στὸ σταβάρη ἐδένετο ἡ "δουκά-
νη" μέ σχονί. {Φωτογραφία 10}

Μέτα ἄλογα ἢ "δουκάνη, ἐδέετο
στην μεγάλη "παλάντζα,, ἢ ὅποια ἦτο γαν-
τζωμένη, σὰ δύο μικρά "φαλάχια. Τα "φα-
λάχια, ἐκεῖνα ἦταν δεμένα στίς "αλυσσίδες,
οἱ ὅποιες περνοῦσαν ἀπό τῆς "θλιῆς, σὰ
σαμαράκια καί ἐχαντζώνοντο στίς "θλιῆς, ἰσχυ-
ρῶς. (φωτογραφία 9)

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

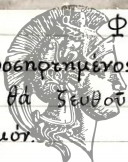
ΑΘΗΝΩΝ

α., στεροχυλῶ, Φωτογραφία 9
Ἀλυσσισμός μέ ἄλογα.

Φωτογραφία 10

Μικρός ξυγός, προεπρημένος ἐπὶν "δουκάχη",
 εἰς τὸν ὅποτον θὰ ζευθοῦν τὰ βόδια,
 διὰ τὸν ἀλωνισμόν.

Ἡ δουκάχη ἦταν δίφυλλος, ὀπλισμένη
 κατωθέν της διὰ κοπτερῶν ἐλασμάτων ἢ
 ἀποσχίδων σκληρᾶς πέτρας "τσιακμακόπετρας".

Ἐφέροντο ἐκ Λαρίσης μὲ "ἀσπρόπετρες" καὶ
 ἀπὸ τῆς Χαλκιδικῆς, οἱ "λαββαγδρινές", ὅπως ἐλέ-
 γοντο, μὲ "μαυρόπετρες" καὶ πιο χονδρὲς σα-
 γίδες.

Ὁ ἀλωνισμός τῶν φασιλίων, κουκιῶ
 ρεβυθίων καὶ κριθῆς ἐκίνετο διὰ τῶν ποδῶν
 τῶν ζώων, ζευγνυομένων διὰ σχοινίου, τὸ ὁ-

ποῖον ἐσχημάτιζε θηλειῆς („ἀλοχοκομπο,") γύρω ἀπὸ τὸν λαιμὸν τῶν ζώων καὶ ἐλέγετο τσιατμᾶς,, (Φωτογραφία 11)

Στὸν „τσιατμᾶ,, ἐβυνηθίζετο, τὰ ἀδύνατα ζῶα νὰ τοποθετοῦνται εἰς τὸ μέσα μέρος τοῦ ἄλωνιου καὶ τὰ πλέον δυνατὰ πρὸς τὰ ἔξω, διότι εἶχαν μεγαλύτεραν ἀντοχήν.

Φωτογραφία 11
Ἄλωνισμός μέ „τσιατμᾶ,,

Ὁ ἄλωνισμός ἀρχίζει μέ τὴν ἀνατολήν τοῦ ἡλίου, ἡ ἐγρῶσις, τῶν δερματιῶν εἶχε προηγηθῇ ἀπὸ τὰς 4 ἡ ὥρῳ, τὴν πρῶν,

διεκόνετο δὲ, ἀροῦ, ἐτελείωνε τὸ τρίψιμο
τῶν σταχυῶν καὶ ἐμασεύετο τὸ "γέννημα", μέ-
τὰ ἄχυρα μαζί, ὥρως ὡσειδής, τὸ λεγόμε-
νον, "λαμνί".

Ἐρχαλεῖα διὰ τὸν ἀλωναγόνον ἐχρη-
σιμοποιοῦντο ἐπίσης τὸ "φκούλι", τὸ "καρπο-
λόϊ", τὸ "φκιάρ", καὶ ἡ "γκαρλάπα", ἢ
"παπαδιά", ὅλα ξύλινα. { Φωτογραφία 12 }

Φωτογραφία 12

- 1 "φκούλι"
- 2 "φκιάρ"
- 3 "καρπολόϊ"
- 4 "γκαρλάπα", ἢ "παπαδιά"

Τὰ ἄκοπα στάχνα, ὁ γεωργὸς ἔρριπεν εἰς τὸ ἐσωτερικόν τοῦ ἀλωνιοῦ μέγα ἔρ-
χαλῖα, αὐτὰ πού ἀναρέραμεν.

Διὰ τὴν ὀδήγησιν καὶ τὸ χτύπημα τῶν ζῶων ἐχρησιμοποiei τὴν "ἀξιάλ". Ἡ "ἀξιάλ" ἦτο βέργα ἀπὸ "πετρόμελο", (μέλιο, πού φέεται εἰς τὰ δάκη), μήκους 1,5 μ. καὶ πάχους 0,015 μ. Εἰς τὸ ἐμπρόσ-
θιον ἄκρον εἶχεν ἐμπηχμένην εἰδηρὰν ἀκίδα (συνήθως καρδί). "Ὅταν ἐχρησι-
μοποιῖτο διὰ τὸ ὄργωμα, εἶχεν εἰς τὸ ἄλλο μέρος καὶ τὸ "ξύλοσιδερο", διὰ τὰ τοῦ χρησιμοποiei ὁ γεωργός, δια τὰ καθα-
ρίσῃ τὸ ἄλετρον.

Ἡ "ἀξιάλ" ἦτο καὶ ἓν εἶδος ὥρολογίου, διότι μέ αὐτὴν ἐκόπευαν εἰς τὸν ὀρίζοντα, πρὸς τὸ μέρος τοῦ ἡλίου καὶ ἔλεξαν π.χ. "ἔχουμε ἀκόμη δύο "ἀξιάλεις", ἡλιο, μέχρι τὰ βασιλέψη".

Τὸν ἀλωνισμό ἔκατεν ὁ ἰδιοκτήτης γεωργὸς μέ τὰ ἰδικά του ζῶα, ἐκτὸς ἐὰν εἶχεν ἓνα μόνον ζῶο, ὅποτε γι-
νόταν μέ κάποιον ἄλλον γεωργόν "σιμπροί", ἐφ' ὅσον εἶχε κι ἐκεῖνος ἓνα μόνον ζῶον. Βασιουετρόπως ἀλώνισαν

πρῶτα τὸ εἰσάρι τοῦ ἑνὸς καὶ ὅταν ἐτε-
λείωνεν ὁ ἀλωνισμὸς τοῦ ἑνὸς, ἤρχιζαν
τὸν ἀλωνισμόν τοῦ εἰσαρίου τοῦ ἄλλου.

Οἱ στάχυνες ποὺ ἀλωνίζοντο ἐλέ-
χοντο "στρῶμα".

Ἡ ἐρχασία αὐτῆ τοῦ ἀλωνισμοῦ
ἐχίνετο μόνον μετὰ "δουκάνι. Οὐδεὶς ἄλ-
λος τρόπος ὑπῆρχεν διὰ τὸν ἀλωνισμόν
τῶν δημηκριακῶν.

Διὰ τὸν ἀλωνισμόν τῶν φαρό-
λων ἐχρησιμοποιεῖτο καὶ χρησιμοποιεῖται
"κόπανος", ὁ λεγόμενος "στουμπούλο", καμωμέ-
τος ἀπὸ ξύλο λευκῆς, διὰ τὰ εἶναι ἐλα-
φρὺς, μήκους 1 μέτρου περίπου καὶ δια-
μέτρου 4-5 ἑκατοστῶν, σχήματος κυλιν-
δρικοῦ καὶ ἐπίμηκες. Ἡ χρῆσις αὐτοῦ
τοῦ "κόπανου", ἐχίνετο μόνον διὰ τὰ φαρό-
λια, τὰ ὁποῖα, μετὰ τὸ κτύπημα, ἀποχω-
ρίζονταν ἀπὸ τὰ "φασλόφλλα". "Στουμπού-
σαν" (κοπάνιζαν) τὰ φαρόλια, τὰ μέλη
τῆς οἰκογενείας τοῦ παραχωροῦ, ἀφοῦ
τὰ ἐβάσαν σωρὸν ἐπὶ τὴν αὐλὴν τοῦ σπιτιοῦ,
ἢ ἐπὶ "κατώϊ", ἢ ἐπὶ "χαμάτι", ἐπὶ "κου-
τσέκι", κτλ. καὶ ἐκάθοντο "σταυροπόδι", (ἐκί-
δον) ἢ χονακιστοὶ ἀνὰ 2-3 ἄτομα.

Ὁ κάθε "πάτος" (σωρός) ἔπρεπε νὰ ἔχη καρπὸ 25-30 ὀκάδες περίπου φασόλια.

Οἱ "τσιφλικάδες" ἔπαιρταν γυναῖκες διὰ τὸ κοπάνισμα τῶν φασολιῶν ἐπ' ἀμοιβῇ 1,2-2 δραχ. ἡμερησίως (πρὸ τοῦ 1919).

Ἀπὸ τοῦ 1950 ὅμως καὶ ἐντεῦθεν, ὁ ἄλωσημός τῶν φασολιῶν γίνεται ἢ μέ "ἐλα τμά", ἢ καὶ μέ μηχανές "κομπίνες". Οἱ πῶ πολλοὶ ὅμως συνηθίζουν τὸ κοπάνισμα (<στουμπισμα>) μέ τὸν "κόπανο".

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἄλ-
 ωσμοῦ ἐσυνήθισαν νὰ τραγουδοῦν διά-
 φορα τραγούδια ὅπως τὸ κατωτέρω.

"Τρεῖς περδικούλες κάθονταν στὸν Πύργιο-
 το, στὸν Πύργο.

Ἡ μὰ κοιτάει κατ' τὸ χιολὸ κι ἡ ἄλλη
 κατὰ τὴν Πούρλια.

Ἡ τρίτη, ἡ μικρότερη, μοιρολογάει καὶ λέει:

"Ὁ Μπᾶς - Ἀγᾶς μᾶς ἔρχεται μέ 18 χιλιάδες.

Οὐδὲ ἐστὶν Πούρλια παίρνει ψωμί, κηδέ

ἐστὶν Ἀβαρνίτσα.

Στὸν Πύργιο τὸ ζημέρωσε, τροῦρω στὸ κονάμι
 ὁὖν Ἀποστόλ' ἀράδιζε, τὸν Ἀποστόλ' χυρεῖν //

<Ἐλέγετο ὅτι ὁ Ἀποστόλμος ἦτο μάλλον

κλέφτης και ὅτι ὑπεστηρίξε τους Πυρχεινούς
και κατεδιώκετο ὑπό τῶν Τούρκων

Διά πρώτην φοράν ἔχινε χρῆ-
σις ἀλωνιστικῆς μηχανῆς τὸ 1934. Τὴν
ἐπρομηθεύθη ὁ ἐκ Πυρχετοῦ Εὐάγγελος Μιχ.
Ντάβας και ἐλειτούργει μὲ καδάνι.

Οἱ ἀλωνισμένοι σταχυνε ἐλέ-
χοντο ὁστῶμα, και συσσωρεύοντο μὲ τὴν
"γκαρλάπα ἢ παπαδιά, και ἐν συνεχείᾳ
τὰ ὑπολείμματα (ὅσα δὲν τραβοῦσε ἡ
"γκαρλάπα), ἐμαζεύοντο μὲ τὸ ἀεπροφό-
καλο, (κεκοῦπα κατεβυσσασμένη ἀπὸ εἶδος
μικροῦ θαμνοῦ).

Ὁ ἐχηματισμένος σωρός εἶχε σχῆμα
ἐπίμκτες, θέειν δὲ παραλλήλον πρὸς τὴν
θάλασσαν, διὰ τὰ βοηθὰ ὁ θαλασσίνας
ἀέρας τὸ "λίχνισμα. Ὁ σωρός αὐτός, τῶν
ἀλωνισμένων σταχύνων, ἐλέγετο "λαμνί.

Τὸ "λίχνισμα, ἐχίνετο μὲ τὸ "καρπο-
λόϊ, και μὲ τὸ "φκιάρι, (ξύλινα).

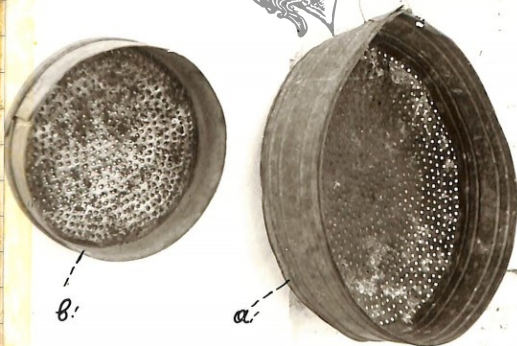
"Ἐλίχνιζε, ὁ παραχωρὸς, ἄνδρας ἢ γυ-
ναῖκα, βοηθούμενος ἀπὸ 1-2 μέλη τῆς οἰκο-
γενείας.

Τὰ χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχύνων μὲ
τὸν καρπόν, μετὰ τὸ λίχνισμα ἐλέχοντο

"κότσαλα", Διὰ τὰ "κότσαλα", ἐκυνθίδετο
καὶ δεύτερος ἄλωνατος, μετὰ πόδια τῶν
ζώων, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο "τσιατμά", ὅπως
ἐπίσης καὶ τὸν ἄλωνατος τοῦ κριθαριοῦ.
Ἐπίσης καὶ τὰ ρεβύθια ἄλωνατος μετὰ
"τσιατμά",

Ἡ διαλογή τοῦ καρποῦ, ἀπὸ τὰ
παραμείναντα χονδρὰ τεμάχια τῶν σταχυῶν,
ἐγένετο μετὰ τὸ "δερμόν". Τὰ ἐναπομείνου-
ντα δὲ τεμάχια μετὰ τὸ "δερμονάκι",
ἐκαθαρίζοντο μετὰ τὸ "δερμονάκι" ἢ κόκκινο,
τὸ ὁποῖον συνήθως ἐχρησιμοποιεῖ γυναικὰ
(Φωτογραφία 13)

α' "δερμόν",
β' "δερμονάκι", ἢ κόκκινο.

Οἱ κόκκοι τῶν δημητριακῶν ἔχωρίζοντο ἀπὸ τὰ ἄχυρα διὰ τοῦ λιχνίσματος. Ἀκολουθοῦσε ὁ καθαρισμός τοῦ καρποῦ ἀπὸ τὰ "κότσαλα", μέ τὸ "δερμόνι". Τὸ "δερμόνι" ἐσεπρίζετο διὰ τοῦ κρίκου του εἰς τὸ "καρπολόι". Τὸ δὲ "καρπολόι" ἐκαρφώτετο στὴ γῆ ἢ στὸ σωρό. ἦτο τὸ "δερμόνι" μεχάλο, εἰχχίνο ἢ δερμάτινο, στεροχχυλὸ κόκκινο. Καὶ τὸ κόκκινο ἐπίεζε ἢ "δερμονάκι", ἦτο τοίχχινο ἢ δερμάτινο, στεροχχυλὸ καὶ μικρότερον ἐν τῷ μέγεθος ἀπὸ τὸ "δερμόνι".

Ἀφοῦ τὸ ἐσεπρίζεν, ὡς ἀνεφέρθη, εἰς τὸ "καρπολόι", ὁ χειρὸς ἐκρατεῖ τοῦτο ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος καὶ τὸ κουτοῦσε ρυθμικὰ καὶ "δερμονίζονταν", μέ τὸ πύχηναι-ἔλα. Ἐάν δὲν ἐκκαθαρίζετο, τότε τὸ ἐκοκίνιζε γυναῖκα μέ τὸ "δερμονάκι", ἢ τὸ ἀνέμιζε, γυρίζοντας πλαγίως τὸ κόκκινο, ἐνῷ ἄλλη γυναῖκα, ἐάν δὲν ἐφυσοῦσε ἄερας, ἐπροκάλει ρεῦμα ἁέρος διὰ τοῦ βαρῶθρον.

Ὁ καρπὸς ἑτοιμος πλέον ἔμαζεῦετο σωρός. Πρὶν ὅμως μαζεῦθῃ, καὶ μόλις μετὰ τὸ λιχνίσμα, ὁ ὠοειδὴς σωρός τοῦ σιταριοῦ ἐλέγετο "σαῖτα". Εἰς

τόν σωρόν αὐτόν { "σαῖτα," } ἐμπηγνύετο
καθέως τὸ "καρπολοί," ἢ τὸ ξύλινον "γκιάρ,"
διὰ τὰ μετρηθῆ διὰ τῆς παλάμης τῆς χει-
ρὸς, πόσα περίπου "σταμπόλια, σιτάρι
περιέχει ὁ ἐχηματισθεὶς σωρός.

Τότε ἤρχετο, παλαιότερον, ὁ
"Μπαῖ Χαβαλές," δηλ. ἀνώτερος ὑπάλληλος
τοῦ "ἀφέντη," διὰ τὴν εἰσπραξίν τοῦ τρί-
του. Ἡ μέτρησις τοῦ σίτου ἐχίνετο
μέτρητον { "μέτρον," } πού ἐλέγετο "μισο-
στάμπουλο." Τὸ "μισοστάμπουλο," ἦτο ξύ-
λινον, κυλινδρικόν καὶ χωροῦσε 12 ὀ-
κάδες σιτάρι. { Φωτογραφία 14 }

Δύο "μισοστάμπουλα, ἢ "βιδού-
ρια," ἀποτελοῦσαν ἓνα "σταμπόλι."

Ἐπίσης εἰς τὸ ἀλῶνι κα-
τεβάλλετο εἰς εἶδος { σιτάρι } τὸ "ἀ-
χροφυλακιάτικο.

Ἄλλο μέτρον χωρητικότητος,
πού ἦτο ἐν χρήσει παλαιότερον, εἶ-
ναι ἡ "τσιούμα." Ἡ "τσιούμα"
ἦτο ὅμοια ἐν τὸ ὄγκῳ μὲ τὸ
"μισοστάμπουλο," καὶ ἐχωροῦσε 9 ὀκά-
δες σιτάρι.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

Σταμπόλια, { "Μισοστάμπουλα", }.

Ο καρπὸς μετεφέρετο ὑ-
πὸ τοῦ γεωργοῦ ἐντὸς τῆς οἰκίας καὶ
συνεκεντρώνετο εἰς ἓν δωματίον / "ὄντα"
ἢ ὅπως εἰς τὸ "χαγιατί," ἢ ἐτοποθετεῖ-
το εἰς μεγάλα "βαένια," { κάδους } ἢ εἰς
"γυφτοκόφινα," χωρητικότητος περίπου
100 ὀκάδων. Ἀλλοτε τοῦ ἐμάζευαν
εἰς πολὺ μεγάλους σάκκους, ποὺ ἐλέ-
γοντο "μποῦρνες".

Τὸ ἄχυρο ἀποθηκεύετο εἰς τὸ ὑπόγειον τῆς οἰκίας "κατώϊ", ἢ εἰς καλύβην ἐντὸς τῆς αὐλῆς. Ὅσοι δὲ εἶχαν πολλά δῶα ἀποθήκωναν τὸ ἄχυρο εἰς καλύβην ἐντὸς τῶν χωραφίων των. Μετεφέρετο δὲ ἐκεῖ τὸ ἄχυρον, ἀφοῦ ἐφορτῶνετο εἰς δῶα ἐντὸς δυκτίων πλεγμένων ἀπὸ σχοινιά.

Ἡ διαλογὴ τῶν σπόρων ἐγένετο, κατ' ἄλλους μὲν ἐκ τῶν καλυτέρων σταχυῶν κατὰ τὸν θερικμόν, κατ' ἄλλους δὲ, ἐλαφθάνετο ὁ σπόρος ἀπὸ τὸν σωρὸν τοῦ ἀλωνίου. Σήμερον ὅμως οἱ περίεργότεροι γεωργοὶ προηθηθύνονται σπόρον ἀπὸ τῆν Ἀγροτικὴν τράπεζαν Ἐλλάδος (Α.Τ.Ε.).

Ὅλοι σχεδὸν οἱ γεωργοί, εἶχαν τὴν συνήθειαν γὰ κάμουν, πρὸ τοῦ θερισμοῦ πλέγμα, τὸ ὁποῖον ἐλέγετο "χτένι". Ἐφυλάσσετο δὲ καθ' ὅλον τὸ ἔτος, μέχρι τῆς νέας ἐσοδείας καὶ τὸ ἐκρεμοῦσαν εἰς ἔμφανῃ θέσιν ἐκτὸς οἰκίας, συνήθως δὲ κάτω ἀπὸ τὸ εἰκονοστάσι.

Τὸ "χτένι" κατεσκευάζετο, διὰ

τὰ λαβούν ἐξ αὐτοῦ γράχεις, τὰ ἐπέρμα-
τα τῶν ὁποίων θὰ ρίξουν εἰς τὸν ὅπο-
ρον τὴν ἄλλην ἡλικίαν, καὶ διὰ καλαι-
σθητικὸν λόγους.

Ὁ δὲ ἀντιέρω πληροφορίας ἐνέλεξα
ἀπὸ τοῦ κ. Γεώργιον Μαχαλιόν, κατοικόν
Πυργετοῦ, ἐτῶν 76.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΕΤΗΣΙΑΙ ΠΥΡΑΙ

Τὸ ἔθνος τῆς πυρᾶς εἰς τὸν Πυρχε-
τὸν ἐλάμβανεν χώραν κατὰ τὴν ἐσπέραν
τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀποκρεω 'τυρινῆς.

Ἡνάπτετο εἰς ἑκάστην συνοικίαν
'μαχαλᾶ', μὲ τὴν ἔλευσιν τοῦ σκότους.
Σήμερον τὸ ἔθνος αὐτὸ ἔχει ἀτονί-
σει, ἢ ὅπωςδήποτε ἔχει περιορισθῇ εἰς
τὸ ἐλάχιστον.

Ἡ φωτιά αὕτη ἐλέγετο Ἀπο-
κριάτικη καὶ τὴν ἡνάπτον, παλαιότερον
ἀνδρες ἡλικίας γαράντα περίπου ἔτων.

Σήμερον τὴν ἡνάπτον ἔρρηβοι
15-18 ἔτων.

Ἡ συλλογὴ τῶν ξύλων, κυρίως
κλάδων ἀπὸ "σπάρτα", κέδρα, πουρνά-
ρια, "μουντζοῦνες", κελ., ἐρίετο ὑπὸ παι-
δων ἡλικίας 8-15 ἔτων. Τοὺς κλάδους
αὐτοὺς μετέφερον καὶ μεταφέρουν ἐρ-
νοντάς τους. Τοὺς κόπτουν δὲ μὲ κλα-
δευτήρια, βουχιάδες, μαχαίρια κελ. ἀπὸ
αἱ παρακείμενες πλαχῆς ἢ χαράδρες.
Τὰς κόπτουν καὶ τοὺς μεταφέρουν
ἀριστερὰς ἡμέρας ἑνωρίτερον. Τὰ ξύλα

αὐτὰ καὶ τοὺς κλάδους ἐτοποθέτουν εἰς
 ὧρους εἰς μίαν αὐλήν, ἥ ὁποία εὑρίσκε-
 το πλησίον τοῦ χώρου, ὅπου ἐπρόκειτο
 νὰ ἀνάψουν φωτιά.

Τὴν ἐσπέραν τῶν Ἀποκριῶν καὶ
 πρὶν ἀνάψουν οἱ φωτιές, προσεπάθουν τὰ
 παῖδιά τοῦ ἐνὸς "μαχαλᾶ" (βυνοικίας), νὰ
 κλέψουν κλάδους ἀπὸ τὸν ὧρον τῆς Ἀλ-
 λης βυνοικίας.

Μόλις ἠνέπτετο ἡ φω-
 τιά, ἐγίνετο μέγας θόρυβος, ἀπὸ κουνου-
 ριὰ προβάτων, ἀλόων (κυπριά), καὶ ὁ-
 ποῖα ἔκρουον δαιμονιωδῶς, εὐθύμιοι γέ-
 ροι, καρναβάλια καὶ ἤκούοντο δὲ ἀναρ-
 θροὶ κραυγαὶ καὶ ἄσματα ἄδεμνα καὶ
 αἰσχρὰ (μὴ δυνάμενα νὰ καταγραφοῦν).
 "Ὅλα τὰ ἄσματα ἤρχιζον μὲ τὸ
 ἑξῆς:

" Μπρέ, μπρέ, μπρέ
 τίς τρανές τίς ἀποκρηές
 π' ἀποκρεύνουν τὸ τυρί
 καὶ ταχιά τὸ "μπουρανί".

Τὴν πυράν πηδοῦσαν,
 ὅσοι ἄρρενες γέοι θεωροῦσαν τὸν ἑαυ-
 τὸν των, ἱκανὸν πρὸς τοῦτο.

ἔρχοντο· χοροὶ ὑπὸ ἀνδρῶν καὶ γυναι-
κῶν εὐχρόνως, ἐνῶ ἐτραχονδοῦσαν
ἀποκριάτικα ἄβελνα ἄβελνα.

Οἱ οἰκοδεσπόται τῶν χει-
ρικῶν πρὸς τὴν φωτιὰν οἰκῶν, προ-
έφερον, εἰς τοὺς παρῑριεκομένους ἐν
τῇ φωτιᾷ, ρακὶ καὶ χαλβάν.

Τὸ ἔθιμον αὐτὸ τῆς πυρᾶς,
ὡς προαναφέρθη, διατηρεῖται καὶ σήμε-
ρον ἀλλὰ ἡτόνισεν.

Ἐκτὸς ἀπὸ τῆς φωτιάς τὴν ἀπο-
κριάτικη, εἰς οὐδεμίαν ἄλλην περὶ-
πτωσιν ἠνάπτετο φωτιὰ εἰς Πυρρετόν.

Ἰσὺς ἀνωτέρω πληροφορίας παρέσχον οἱ:

Γεώργιος Μαχαλιός, ἐτῶν 76 ἐν Πυρρετοῦ

Γκριτζίας Ἀπόστολος, » 76 » »

Τζιάτσης Ἀντώνιος » 50 » »

Ἀθανάσιος Κ. Οἰκονόμου, διδάκαλος.

Ἡ συλλογὴ αὕτη ἐγένετο ἀπὸ τῆς 1-15
Φεβρουαρίου 1970.]

Τὸ ὑνὶ τοῦ ξυλίνου ἀρότρου ἦτο γι-
δροῦν, τριγωνικὸν μὲ οὐραν. Διὰ τὸ ξεχέρ-
σωμα ὑπῆρχεν ἄλλος τύπος ὑνίου μὲ τρεῖς
κόψεις ("φτερά") καὶ δὲν εἶχεν ἰδιαίτερον ὄνο-
μα. {Φωτογραφία α'}.

Φωτ. α'

1 ὑνὶ διὰ ξεχέρσωμα . 2 ὑνὶ διὰ ὄρχωμα.

[οἰκονόμον Ἀθανάσιον
διδάσκαλον πυργετοῦ]